

ELŐZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy óra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy óra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyiltár petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:

STAUBER JÓZSEF.

Szombat, október 22.

Mai számunk főbb közleményei:

- Hogy készül a népszámlálás.
- Béke a románokkal.
- Az A. Cs. G. T. új palotájában.
- A hadügyi költségvetés
- Megszökött primadonna.
- Haverda Mariska a gyűjtőfogházban.
- Költöző milliók.
- Szerencsétlenül járt mágnás.
- A züllés útján.
- A betörő ruhája.

A főigazgató szava.

Arad, október 21.

A Jézus-társaságnak egy sokat emlegetett szerzetese, Tomcsányi atya a pápa ítéletével akarja sujtatni Prohászka Ottokár székesfehérvári püspököt, aki írásaiban és szónoki műveiben nem elég alázatos rabszolgája a dogmáknak, sőt a külföld modernistáihoz hasonlóan, elég tiszteletlenül viseltetik a Rómában székező csalhatatlanság és a hit egyéb tekintélyei iránt. Mert az egyházat szolgálni, hitet tanítani, az istennek szeretetét terjeszteni csakis azon módon lehet, a hogy az eddig, a régi időkben maradt tételeknek kritika nélkül való elfogadásával, az egyéniségnek teljes elfojtásával lehet. Az egyéniség nagyon sokféle, a dogmák tisztelete azonban csakis egy módon nyilatkozhatik meg, hinni, nem kutatni és hallgatni.

A premontrei rendnek egy kevésbé híres nevű, politikai tekintélyekkel

kevésbé barátkozó, de azért kétségtelenül és tudottan nagytehetségű tagja, Vass Bertalan dr. nagyváradai főigazgató ugyanez időben azt mondja a felügyelete alá rendelt aradi tanároknak:

— A tanításban hagyjuk az egyéniséget szabadon érvényesülni. A tanító egyéniségét, meg az ifjakét. Az igazi nevelést úgy se mi végezzük, hanem az élet.

Más időben egy tanügyi értekezésnek kiszakított, szürke szavai lennének ezek a sorok. Hanem aki tudja, hogy a tanításban milyen forrongás, milyen szenvedelmes tusa folyik a különböző irányok között, aki csak kevésbé ismerős a tanítás újabb irányával és csak néha láthatta, hogy annak elfojtására milyen hatalmas erők mozdulnak meg: az igen nagyra fogja értékelni a főigazgató szavainak aktualitását, jelentőségét.

Szélsőségek között hullámoznak az egyéniségek, amelyek a tanítás által megnyilatkoznak. Már nem is olyan nagyon új a szózat, amely tüzre való tekintettel az iskolák valamennyi történelemkönyvét. Amelyekben a diákok évszámokkal, királyok neveivel, csatákkal ismertetik meg; tömegmészárlásokat dicsőítenek és a kegyetlenségben előjáró, vérengzésben legkiválóbb embereket állítanak föl hőskül. S az évszámok, a király-névsor, a csata-rajzokkal szemben a tanárok nagy része azt mondja: a történelem

eseményeinek háttérét, alapjait kell megismerni; az anyagi okokat, a kenyérkérdést kell velük megismertetni, a tömegek érzéseit és mozgalmait, nem pedig egy-egy király vadászszenvedélyét és ha az, „approbált” tankönyvek nem is adnak az ily irányu tanításhoz anyagot, a szabadabb szellemű tanárok a magyarázataikba bevitték ezt az új szellemet, s kinyitották a fiatalok lelkét a kutatásnak ilyen friss áramlata felé, a míg a katedrák körül járó kicsi forradalmokat felülről le nem intették, s a tanárt a régi taposómalom mellé nem kötötték. Ilyen átalakulás van a természettudomány különböző tantárgyainál, a hol az egyik tiszteletben tart bizonyos határokat, amelyeken túl a hittel találkozik a tudás, a másik azonban a kutatás, a kritika, az ismeretlenek megállapításánál nem tűr korlátokat...

Ma már százakra megy a száma azoknak az iskolamestereknek, a kik a középiskolákban az egyéniség szabadságát érvényesítik. Az utcák forradalmairól nem kockáztatták jobban a bőrüket, mint ezek a rajongók, a kik nemrég Apponyi Albert gróf kultuszminisztersége alatt, Barkóczy báró elfoglalt uralmának békét nyögve, vezették az ifjuságot az élet, az újkor, az új igazságok felé. Nem gyöngítette meg ezt a vértelen, de a vérről járó forradalmaknál is jelentősebb harcot az se, hogy Barkóczy kongregációkba akarja préselni a

Az apa.

Írta: Pakots József.

Az öreg Szánthó kezébe fogott egy ácsplajbászt és számadást csinált. Mikor végzett a számadással, kipirult az arca a lázas örömtől és elkezdett kahózni:

— Hé! Hahó! Anyjukom édes! Gyere csak!

A vén szolgáló, aki a pitvarból épen egy megkoppasztott csirke tollait söpörte ki, seprővel a kezében megjelent az ajtó küszöbén és ijedten mondta:

— Kit tetszik szólítani a tekintetes urnak, csak tán nem a tekintetes asszonyt? Hiszen már hat esztendeje, hogy meghót a jó lélek!

És keresztet vetett magára a nagy megrökönyödéstől.

Az öreg Szánthó egy kissé bambán bámult a cselédre, aztán zavartan motyogta:

— Nem jól hallottad, Trézsi. Téged hívlak.

— Már hogy engem?

— Igen, hol a kisasszony?

— Még nem jött haza a zétából. A francia frajlával ment.

— Jól van, csak azt akartam tudni.

Trézsi visszavonult. Az öreg Szánthó pedig bement az oldalezobába és megállt egy falra akasztott kép előtt. A kép olajba festve a feleségét ábrázolta, a jó, hűséges, dolgos hitvestársat, aki hat évvel ezelőtt itt hagyta őt és elment egy csöndesebb világba, ahol már nincs gond és vesződség. Itt hagyta egyetlen gyermekükkel, szerető szívüknek fínom és gyengéd hajlásával, Mariska leányukkal, aki csak tíz éves volt akkor, mikor lesiklott szép, szőke fejéről az édes anyja puha, simogató keze.

Az apára maradt akkor a leány, az öreg apára, aki mélyen átörözte a nagy felelősséget, amely abban a pillanatban, hogy az anyai kéz mereven elnyult, reá hárult.

Az öreg Szánthó Gáspár keményen vetette föl fejét. Erős, elezánt fej volt, nem ismerte a széddülést, még az olyan sötét és végtelen mélységű örvény szélén sem, mint aminő a szerető hitves sirja. De hát Szánthó Gáspár ácsmesterségen kezdte az eszebíró életét, nem osoda, ha nem egykönnyen széddült. Annyszor járta a szédítő magaságokat, épülő házak fedélgerendái közt, hogy fejét nem hozta le magához semmi mélység.

Meghalt az asszony és Szánthó Gáspár tudta mi a kötelessége. Elővette az ácsplajbászt és számadást csinált. Akárcsak most, hat hosszú és munkától verejtékes esztendő után, amikor a számokkal teleírt árknypapirossal odaült, a felesége olajfestésű képe elé és halkán, hogy a pitvarban teveskélő Trézsi meg ne hallja, elkezdett dicsekedni:

— Tízezer pengő forint. Tízezer pengő forint. Ennyit gyűjtöttem a leányunknak. Meg vagy elégedve, anyjukom édes?

A kép meglehetősen elégedve, mert valahonnan egy napsugár épen a szemére sialott s a jószágos, öreg szem mintha örömtől csillogott volna...

Kint gyermekes kacagás hangzott s a pitvarból behalatozott a Trézsi hangja:

— A tekintetes ur már várja a kisasszonyt. Marika berontott a szobába. Piros volt az arca a friss, kora ősz levegőtől és a ruhája fűszagos.

Az öreg Szánthó zsebébe dugta a számadást és boldogan fogta meg a leánya kezét...

— Marikám — kezdte büszkén és némi meg-

hatottsággal — mátol fogva új élet kezdődik. Egészen új. Az Isten ő szent felsége megsegített: a jövőd biztosítva van. Most már felszabadultam én is. Nem panaszkodhatsz majd, hogy mindig csak dolgozom, dolgozom. Együtt megyünk mulatságokba, balba. Az ám! Balba is. Mert jön a tél és...

Az öreg nagyon meg volt hatva, eszterhás, szürke szemöldökét sűrűn vonogatta össze s végül is nem tudta befejezni a mondókáját, hanem sietve megcsókolta a lányát. Marika pedig boldogan rohant ki a szobából, és már a pitvarban kezdte kibánni:

— Mademoiselle! Mademoiselle! Réjuissez vous! Une grande nouvelle!

Ez az idegen szó olyan furesán hangzott ebben a mestergerendás, egyszerű házában.

Hanem a szerzetes kegyetlen öletei vannak. Amíg az öreg Szánthó éjt napot együvé téve dolgozott, hogy vegyont gyűjtson a lányának, addig csodaerős, kemény embernek bizonyult, de amikor elkezdett pihenni, egy zerre összeroppant. Megcapta valami bolond hideg ősz szél s ettől égy-nak dőt Lása lett, köhögött s egy napon köhögés közben veres lett a vánkosa. Az orvos, a városból hívtat tudós orvos azt mondta rá: tüdővérzés. Bucsuzáskor pedig halkán megszögte Marikának:

— Ha azt akarja a kisasszony, hogy az uratya megérje a tava-zt, akkor sietve vigye a délvidékre.

— Hova? — kérdezte Marika szepegeve.

— Vigye el Lussinba. Nincs messze és ki-tünő hely.

Marika az orvos tanácsát óvatosan közölte az

tanárokat, s azokat, akiknek érzése ez ellen megnyilatkozik, áthelyeztetni, nyugdíjaztatni, mellőzni.

Ilyen tünetek között vigasztaló jelenség, sőt ujjongással köszönhető öröm, hogy egy főigazgató, aki maga is pap, szerzetes, a tanárok előtt az egyéniségnek, a tanításnak szabadságát valija és hirdeti. Az egyéniség ellen küzdeni ugyanis hiába való. Ha lehetne is Magyarország minden tanítójának, tanárának egyéniségét guzsba kötni, kényszeríteni őket, hogy az elavult rendszereket, a mai kor előtt már idegenül is hangzó tanokat hirdessék: használna-e, a mikor az élet egyszerre kitörli azt az ifjak gondolatából, a mikor a valóság egész más igazságokról győzi meg, mint a melyeket bemagolt? Igaza van a főigazgatónak: minden tanár és tanító fölött áll a legnagyobb iskolamester: az élet. Tanítson mindenik tanító a maga hite, felfogása, módja szerint; majd elvállik, hogy az élet folytatni fogja-e az iskola tanítását, vagy pedig — megkorrigálja.

A készfizetések. Bécs-ből jelentik: A két kormány sz-kreferenseinek a bank és készfizetés kérdéséről való tanácskozása nem tekinthető megszakítottnak. Ugy a magyar, mint az osztrák sz-kreferensek újabb utasításokat kaptak kormányaiktól, mely utasítások további tárgyalások alapjául fognak szolgálni. A referensek legközelebb folytatják a tanácskozásokat.

A haditengerészet és a magyar gazdasági érdekek. Budapestről jelentik: Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter a magyar iparnak a tengerészeti megrendelésekben való részesedéséről a következőket mondta:

— A vita során elhangzott felszólalások, a melyek teljesen fedik a kereskedelmi kormány intencióit, bizonyítják azt, hogy mi a magunk részéről nem mulasztjuk el a tengerészeti vezetőség figyelmét érdekeinkre és kívánságaink méltánylására felhívni. Én a magam részéről a már felsoroltakhoz csak azt tehetem hozzá,

hogy őszinte óhajtasunk a magyar ipar, kereskedelem és mezőgazdaság, szóval az egész termelés számára az eddiginél is nagyobb részesedést biztosítani, főként azért, hogy új termelési ágakkal álljunk a tengerészeti vezetőség rendelkezésére.

Hogy készül a népszámlálás.

(Nehézségek az életkornál. — A foglalkozás. — Új kérdőpontok. — Visszavándorlás Amerikából.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 21

Az 1910. év végén kezdik meg a népszámlálást, melyet sok dologban más alapon fognak végezni, mint legutóbb Érdekesen foglalkozik ezzel az ügygel Vizaknai Antal, aki a Tudományos Akadémiában mint levelező tag székfoglaló előadást tartott a népszámlálásról. Előadásának lényegesebb részei a következők:

A népszámlálás végrehajtásának módszere tekintetében az 1910. évi magyar népszámlálás taposott nyomokon haladhat, mivel már a megelőző, kivált az 1890. és 1900. évi népszámlálásaik is oly fejlett technikával hajtották végre, hogy az 1910. évi népszámlálásnál e részben újítások nem várhatók.

Ami a népszámlálás módszerének kérdésénél a leglényegesebbet, a felvételi mintát illeti, ragaszkodnunk kell a nálunk már három ízben alkalmazott és jól bevált számlálólap rendszerhez, nemcsak azért, mivel ezen rendszer mellett az adatoknak sokoldalú kombinatív kihasználása lehetséges, hanem főképen azért, mivel csakis számlálólapok alkalmazásával lehet az ugyanazon munkaadónál, ugyanazon vállalatnál alkalmazott egyéneket egymás mellé sorakoztatni s az egész népességet foglalkozási üzemek szerint csoportosítani. A foglalkozási statisztikának ez a tökéletesítése a népszámlálásnak azon kérdőpontján alapszik, amely alkalmazott egyéneknél az alkalmazó, munkaadó nevét és vállalatát tudakolja s amely kérdés első ízben az 1890. évi magyar népszámlálás keretében vétetett fel, azóta azonban a legtöbb kül-

foldi népszámlálás által átvétetett s ma már általában mindenütt a népszámlálások kérdőpontjainak egyik legbecsebbikét képezi. Ez a kérdőpont azonban csakis számlálólap rendszer mellett jár a kívánt eredményességgel.

A népszámlálások kérdőpontjai között különös gondot igényelnek a népszámlálásnak az életkora és a foglalkozásra vonatkozó kérdései, amelyekre vonatkozólag pontos és megbízható adatok szerzése a külföldi népszámlálásoknál is nagy nehézséggel szokott járni.

Az életkorra vonatkozólag a pontos adatgyűjtés azért ütközik nehézségekbe, mivel a népesség körében igen sokan vannak olyanok, akik sem születésük évét, sem életkorukat pontosan nem tudják, gyakran csak 4-5 évnyi, sőt több évre terjedő tévedéssel képesek azt a népszámlálás alkalmával bevallani. Az életkor pontos kitöltése nagyon megkönnyítették, ha az állami anyakönyvezéssel kapcsolatban az ugynevezett családkönyvek intézményét is életbe léptették volna. Ez az intézmény nemcsak statisztikai, de történettudományi szempontból is igen nagy fontossággal bír, sőt az anyakönyvezés pontosságát és gyorsaságát is előmozdítaná.

A foglalkozás pontos számbavétele egészen más természetű nehézségekbe ütközik, mint az életkoré. Itt a nehézség csak abban rejlik, hogy éppen nem könnyű a foglalkozási kérdőpontokat oly tüzetesen, kimerítően s minden félreértést kizáró szabatossággal megszerkeszteni, hogy az azokra kapott válaszok a foglalkozásnak egészen hű és kimerítő képét adják.

A mi első népszámlálásaink a foglalkozások számbavétele tekintetében meglehetősen hiányosak voltak. — Az 1890. évi népszámlálásunk volt az első, mely e tekintetben is a kellő szívon állott, sőt némely kezdeményezéseivel vezető szerepet is vitt. Őként értetik, hogy az 1910. évi népszámlálás előkészítésénél is a legnagyobb gond fordított a foglalkozási kérdőpontok szabatos szövegezésére, amelyek ezuttal az önálló iparosoknál és önálló kereskedőknél az iparüzésnek és kereskedésnek közelebbi módját tudakoló kérdéssel is bővülnek, hogy t. i. az iparosnak vagy kereskedőnek saját rendes üzlete, (műhelye, gyára, boltja) van-e vagy mint iparos idegen üzlet részére

apjával. Az öreg Szánthé hallani sem akart róla. Ugyan! Bolondság! Majd rendbe jön ilyen szármáság nélkül is.

Pedig érezte, hogy csakugyan elkélne a meleg napsütés, a más levegő. De gondolt valamire és ettől összeszorult a szíve. Nem, nem és nem! És kenekul rázta a fejét.

Hanem egy erősebb roham után, amikor piros, meleg vér ömlött ki a száján, mégis belenyugodott az utazásba. És elutazott Marikával. A nevelőnőt magukkal vitték, hadd legyen Marikának még valakije.

A tengeri levegő, a melegengető, tüzes nap, mintha használtak volna az öreg Szánthónak. Az első hét végén kezdte jobban érezni magát. Keresztes széken kivitette magát a tengerpartra és félnapot ászunyókált a napon. Utána szinte újra erősnak érezte magát. Mikor visszatért a hotelbe, jókedvűen mondta a hoteltulajdonosnak, akivel a hallban találkozott:

— Küldje fel kérem a heti számlát.

A hotelier felküldte a számlát. Az öreg Szánthó, amikor megpillantotta a drága költségjegyzéket, majd elájult. Rettenés pénzt emésztett fel ez a furdós.

Nagyon levert lett. Nem szólt senkinek semmit, de másnap ismét rosszul érezte magát. A második héten az idő sem kedvezett annyira, a tengeren bóra volt, hűvös szelek borzongatták meg a part pálmáit s a betegnek a szobában kellett tartózkodnia. A hét végén pedig megint kérte a számlát és aznap es e újra tüdővérzése támadt. Az orvos azt mondta, hogy valami nagy belső felindulás miatt. Nagyon rossz éjszakát töltött át.

Másnap reggel aztán a következő különös páncsot adta Marikának:

— I d meg a Trézsinék, hogy csomagolja be gondosan az édesanyád olajfestési képét és küldje el ide!

A harmadik héten is végére járt, amikor a kóp megérkezett. Éppen a heti számlát forgatta kezében a beteg. A képet oda függesztette az ágyával szemközti és mindenkit kiküldött a szobából. Láza lehetett, mert rögtön elkezdett a képpel fennhangon vitatkozni.

— Beláthatod, anyjukom édes, hogy nem tehetek róla. Ez a komisz betegség levert a lábamról. Ötszáz pengő forintot költöttem el három hét alatt. Sok, ugye nagyon sok? Az édes lányunktól veszem el. De hát mit csináljak? Mondd, mit csináljak?

A beteg makacsul nézte a képet és egyre jobban elborult az arca. Aztán keserűen tört ki:

— Látom, jól látom, hogy haragszol rám. Igazad van. Meglopom a lányomat. És mi lesz még, Istenem mi lesz még? Évekig elhuzhatom így és lassanként elfogom herdálni a lányunk minden pénzét. Nem lesz majd semmije. Koldus lesz, ugye marad, mint az ujjam. A mi édes gyermekünk, a mi szép virágszálunk... Jaj!...

Kint hevesen zörgött a bóra az ablakot. Nagyon viharos, osznya idő járta a tengeremelléken. A beteg felnyögött és tovább beszélt. A szavai egyre zavarasabbak lettek és könyvek perogtek végig öreg, megviselt arcán.

— Rossz, kutya ember vagyok, anyjukom. Ne nézz rám olyan szemrehányóan. Rossz, kutya ember vagyok.

Elhallgatott. A képet nézte sokáig, éles vércse tekintettel. Egyszerre csak valami különös gondolata támadhatott, mert az arca kifényesült az örömtől és levegő után kapkodva, mohón tördelte a szavakat:

— Megvan! Megvan! Nem vagyok már kutya ember, anyjukom! Ismerd be, hogy nem vagyok. Nem teszem koldussá a lányunkat. Meglátod. Na, mosolyogj már rám. Nem mosolyogsz? Látom, nem hiszel nekem. Hát várj csak. Mindjárt látni fogod.

A beteg nagy erőlködéssel föltápáskodott az ágyból és lelépett a földre. Ugy, ahogy volt, hálókönnyben, odavánszorgott az ablakhoz és közben folyton a képet nézte. A keze az ablak kilincset kereste. Kint fujt, sivitott, nyöszörgött a hűvös szél, a tenger nekilendült a szigetnek és mintha ágyukat süttöttek volna el, olyan dörömléssel csapkodta a sziklás partot. A bóra dühöngött.

Az öreg Szánthó arccal nézett a képre és lázasan motyogta:

— Hát ide nézz. Minden rendben lesz. Rögtön rendben lesz. Ahá! Már kezdél mosolyogni. Igen, tudom, már sejtéd a szándékomat. Eltaláltad. Én meg fogok halni, hogy a pénz megmaradjon. A pénz minden, a beteg apa semmi... Rögtön...

Az ablak zára nyikorgott s a felszárny kipattant. A szobába élesen, vadul süvített be a szél, nekiesapott az egy szál ruhában álló, lázas testű embernek. Az öreg Szánthó még akart valamit mondani, de a hideg levegő belevisított a tüdejébe, elakadt a lélekzete, kinyitotta a torkát s a következő pillanatban forró, piros zuhatag tört ki a szájából. Esméletlenül esett össze.

Mire Marika bejött a szobába, már árva volt. Gazdag árva, a háta mögött a francia kisasszony ijedten csapta össze a kezét:

— Pour le Dieux! Quelle malheur! Quelle grande malheure!...

otthon, vagy esetleg csak a megrendelők lakásán dolgozik-e, továbbá, hogy nem háziiparos, házaló, ügynök vagy piaci árus-e.

De jelentékenyen gyarapodnak az 1910. évi népszámlálás alkalmával a népszámlálásnak tisztán demographiai tárgyú kérdései is. Ez új kérdések egyik legfontosabbika a házasság, özvegy és elvált egyének összesen született, valamint az ezek közül még életben levő gyermekeinek számát fogja kideríteni s hivatalosan a házasságok termékenységéről és a családok gyermekbőségéről, ezzel kapcsolatban pedig az „egy-gyermekrendszer” vagy „egyke” néven ismert egészségtelen állapotok elterjedéséről is tájékoztatást szolgáltatni.

Egy másik kérdés, amely eddig az elemi műveltségre szorítkozva csupán az irni-olvasni tudást tudakolta, a középiskola legalább 8, illetőleg 6 és 4 osztálya sikeres elvégzésének tudakolásával fog bővülni. Ez a kérdés, anélkül, hogy a népszámlálásnál számbavehető munkatöbbletet okozna, igen becses új adattal fogja népszámlálásunkat gazdagítani, különösen ha ez az adat a vallással, nemzetiséggel és foglalkozással egybevetve fog feldolgozást látni.

Egy harmadik új kérdés a lakóhelyen való lakás időtartamát kívánja kideríteni, hogy ezáltal számot nyerjünk a napjainkban mind nagyobb arányokat öltő ember fuctuációjáról. Ennek a kérdésnek különben némi politikai jelentősége is van, amennyiben a megalkandó új választójogi törvényben a választói jogosultságot mindenesetre egy bizonyos idejű helyben lakáshoz kell kötni; hogy azonban ez a helyben lakás mennyi időben állapíttassék meg, azt épen csak a statisztikai adatok alapján lehet helyesen eldönteni.

Az 1910. évi népszámlálás új kérdései között az a kérdés is szerepel, hogy a megszámlált egyén volt-e már valamely külföldi országban. Ez a kérdésnek — a belső vonható általános kulturális tanulságok mellett — legfőbb célja az Amerikában járt, illetőleg oda kivándorolt és onnan visszavándorolt egyének számát kideríteni s ez uton az Amerikából való visszavándorlásra vonatkozó adatgyűjtésünk tudvalevő hiányosságát pótolni.

Az 1910. évi népszámlálásnak számottevő kibővítését képezi végül az az új kérdés, mely a katonaköteles korban álló, vagy azonfelül lévő férfinepességhez intézve, annak katonaviseltségét tudakolja s hivatalosan a férfinepesség és annak egyes osztályai fizikai életrevalóságáról nyújtani tájékoztatást. Az egész népességre vonatkozólag adatok gyűjtése a fizikai életrevalóságról legyőzhetetlen akadályba ütköznék, a felnőtt férfinepesség tagjairól azonban orvosi szemle alapján állapíttatván meg, hogy bírnak-e azzal a testi fejlettséggel és egészséges szervezettel, mely a katonaszkedés fáradságairak elviseléséhez szükséges, jóformán önként kínálkoznak ezen könnyen begyűjthető adatok, amelyeket a központi feldolgozás a nemzetiséggel, vallással és foglalkozással való egybevetések által még tanulságosabbá tehet.

SPORT.

+ A szombati lövésverseny. Holnap, szombaton délután egy órakor kezdődik Aradon a három napra tervezett lövésverseny, amelyet az idén szokatlanul nagy érdeklődés előz meg. Kétségtelen, hogy ez az érdeklődés elsősorban a hétfőn tartandó tereplevélő-verseny iránt nyilvánul meg. Azonban igazágtalan volna az, aki azt állítaná, hogy a szombati és vasárnapi verseny érdekessége mögöttesen marad a tavalyiaknak. Az idén is a sportvilág legnevesebb alakjai jelentették be részvételüket. Jó forrástól a holnap esti versenyre a következő tippel kaptuk: I

Sofronyai sikverseny: Br. Baich-istálló — „P. S.” II. Császári gátverseny: Bartos-istálló — Kintzig-istálló. III. E. adóverseny: Korbuly-istálló — Mácsola. IV. Hadsereg akadályverseny: Parci-Val — Immergrün II. V. Mácsai akadályverseny: Orgazda — Tinkabelle.

A züllés utján.

— Lopott az őrnagy fia. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 21.

Előkelő, uri családnak elzüllött sarja állott tegnap lopás miatt a nagyváradi törvényszék előtt. A vádlott egy magasrangú katonatisztnak a fia, ki maga is katonai pályára lépett, de könnyelműsége miatt a hadseregből csakhamar távoznia kellett. Ettől kezdve mindjobban süllyedt, míg végre elérkezett az erkölcsi züllés utolsó fokára: lopott.

A züllött ifju bűneiről tudósításunk a következő:

A számlomra méltó ifjut Neugebauer Arthurnak hívják. Egy honvédőrnagynak a fia, akin megboszulta magát az uri, léha nevelés. Dolgozni nem tanították és mikor a katonaiskolából ki kellett lépnie, nem tudott semmihez fogni. A tanulásához már nem volt energiája, dolgozni nem engedte „uri nevelése”, kenyeret nem volt, éhezni nem tudott, nem volt más mit tenni: lopott. Amint a törvényszék előtt elmondja élete folyását, hangjából kiérzik az őszinteség és szinte örülki látszik annak, hogy elítélik, mert a börtönben nincs gondja ételre, ruhára, ott van minden.

A bűncselekmény egyébként — amelyért az ifju a bíróság előtt állott — a következő:

Bécsásy Andor joghallgató a nyáron rokonai látogatására Miskolcra Szobokra utazott. A vonat tul volt zsúfolva és így börtöndjeit a II. osztály folyosóján tette le. A börtöndök a nagyváradi állomásig megvoltak, de amint a vonat a nagyváradi állomást elhagyta, Bécsásy ijedten vette észre, hogy a nagyobbik sárga börtöndje, amelyben értékes ruhaneműje s okmányai vannak, eltűnt. A vonatot átkutatták, de sehol sem találták meg a hiányzó börtöndöt. A lopás után két héttel, mikor visszajött Nagyváradra, bejelentette az esetet a rendőrségnek. A rendőrség átkutatta a zsidóbuszokat s ott a börtöndöt meg is találta. A zsidóbusz Reich Jenőt nevezte meg, mint eladót, Reich pedig kijelentette, hogy ő egy urtól vette és a rendőrség a személyleírás alapján mindjárt Neugebauer Arthurnak gyanúsította meg a tolvajlással. Tényleg úgy volt. Neugebauer Arthur a börtöndöt és a benne levő ruhaneműt ellopta, aztán eladta s annak árából Budapestre utazott el.

Budapesten a rendőrség megtévesztésére Bécsásy Andor irományait, amelyek szintén a börtöndben voltak, a Dunába dobta. A fővárosi rendőrség az irományokat — melyek egy bádogdobozba voltak csukva — kifogta és ennek alapján értesítette a miskolci rendőrséget, hogy Bécsásy Andor joghallgató valószínűleg öngyilkos lett, mert a holmiját a Dunában találták meg.

De ugyanekkor már megérkezett a nagyváradi rendőrség körözvénye Neugebauer Arthur ellen s ebből megtudták, hogy az irományok nem a börtönd gazdájának öngyilkossága folytán kerültek a Duna habjaiba, hanem azokat Neugebauer Arthur dobta oda. A tolvajt a rendőrség letartóztatta.

Az ügyesség Neugebauer Arthur ellen lopás miatt emelt vádat. Az ügyet tegnap tárgyalták Nagyváradon és a szerencsétlen ifjut, tekintettel élete körülményeire, melyek félig-meddig akaratán ki ül a bűn lejtőjére sodorták, 1 évre ítelték el. Az ítélet jogerős.

Uj bankpalota.

(Az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár otthona.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 21.

Az Arad-csanádi Gazdasági Takarékpénztár megalakulása óta ma cserélt először helyiséget. Ama nagyarányu tempó folytán, amelyben a vidéknek ez a hatalmas intézete évről-évre, napról-napra előrehalad, az intézet jelenlegi helyiségei szűknek bizonyultak és a mindjobban fejlődő forgalom igényeit nem elégítették ki. Az intézet közgyűlése bankpalota építését határozta el és erre egy millió koronát irányzott elő. A palota tökéletesen elkészült, a takarékpénztár tegnap beköltözött és ma már az új helyiségekben folytatja működését.

Az impozáns épület egész első emeletét elfoglalja a takarékpénztár. A palota nemes egyszerűségével és stílusbeli harmóniájával díszére válik a tervező és építő Hubert József budapesti építésznek és díszére válik az intézetnek is, amely nem kimélt áldozatot, hogy a legjobbat, a legkiválóbbat és a legszebbet létesítse.

A bank középpontja, amely az emelet közepén foglal helyet a léposóval szemben, egy négy atlakos óriási terem. Itt van elhelyezve a jelzálogosztály, a betétoztály és a pénztár, az ablakok mellett, míg az ajtótól jobbra és balra az értékpapírosztály foglal helyet. A közörség kényelmére párnázott bőrszékek állnak. A butorzat polirozott sárga cseresznyefa, az egész terem ebben a színben van tartva. Gyönyörű biedermeier-stíli villanycsillár lóg a terem közepén sárgaréz veretekkel és az intézeti „méhkas” domborodik ki rajta. Ebből a teremből nyílik balkez felé az intézet páncélszobája, a melyről lapunk más helyén emlékezünk meg. Külön kell megemlítenünk az ajtó és ablakok művészi faragványait, melyeket, valamint a butorzat egy részét is a Reinhart Fülöp cég készítet, a butorzat másik része pedig a Lengyel Lőrinc cég kipróbált műziséit díszéri.

A nagyteremből, amelyben a publikum minden utánjárás nélkül megtalálja azt, amit akar, jobb kéz felől Apor Gyula vezérleltár szobájába jutunk. A falbavásett nyíláson át a titkár szemmel tarthatja a tisztviselők működését.

A titkár szobája után a vezérigazgató dolgozószobája, majd egy két ablakos fogadószoba következik, zöld bőrkarszékekkel és pamaggal. Az olivzöld smirnaszőnyeg harmonikusán illeszkedik a szoba tórusához. A háromablakos igazgatói kisteremben gyűlnek össze az igazgatóság tagjai a napi teendők megbeszélése végett. A selymes, lágy perzsa szőnyegek Domán Sándor szakavatottságát díszéri.

A léposóháztól balra jutunk a könyvelői osztályba. Két hatalmas világos teremben dolgoznak itt a könyvelői osztály tagjai.

Az udvari front jobb oldali részét egyedül és kizárólag az igazgatósági nagyterem foglalja le. A körülbélül 20 méter hosszú és nyolc méter széles terem egyik végén nőki emelvény áll, mely előtt hosszú asztal foglal helyet kipárnázott barna karszékekkel.

Külön meg kell emlékezni a kezelő-és szolgaszemélyzet helyiségeiről, a váró szobákról és az öltözőkről. Az összes helyiségek a legtökéletesebben, a legnagyobb figyelemmel vannak felszerelve. A folyosókat és a bank nagytermét izléses szürke linoleum fedi. Az összes helyiségekben gőzfűtés áraszt enyhe meleget.

A léposóház és a kapualj gipszdiszitményei külön említést érdemelnek. Hogy a kocsiközlekedés a közörséget ne zavarja, a kapualj két

részre oszlik és az utóáról külön bejárás vezet egyenesen a lépcsőházba.

A költősködés tegnap a legnagyobb rendben történt meg.

Béke a románokkal.

— Engedékenység az egész vonalon? —

Aradi nyilatkozatok. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 21.

Az az akció, a mely a magyarok és románok között való testvéries béke megteremtése céljából indult, úgy látszik eredményre vezet. A „Pesti Napló” mai cikke nyomán több aradi román vezető férfiunál és illetékes hivataloknál tudakozódtunk a tárgyalások eredménye iránt. Az említett fővárosi lap ugyanis azt írta, hogy a kormány több irányu engedményt tett a románoknak, akik ennek ellenében belépnek a kormánypartba és föhagynak a folytonos sérelmek hangoztatásával. Ugy látszik, a béke valóban küszöbön van, amit minden őszinte magyar helyeselhet, mert hiszen mindnyájunknak az az óhaja, hogy a testvérnépek is legalább olyan megelégedetten éljenek e hazában mint mi.

A békeakció eredményéről ezt közöljük:

A fővárosi lap értesülése a következő:

Enyhítik Apponyi törvényét.

A békeakció még a nyáron indult meg, a tárgyalások közben megszakadtak, de Héder-vary Károly gróf azokat újból felvette s most be is fejezi. Tárgyalt a román nemzetiségi párt elnökével, Mihályi Tivadarral, majdnem valamennyi román képviselővel és több előkelő románnal, aki eddig nem exponálta magát a politikában. A román tuzók eleinte nagy anti-pátiával fogadták ezeket a tanácskozásokat. A románok az 1881-iki községi programtól elálltak s már a román nemzetiségi párt által a miniszterelnöknek beadott emlékirat is az érvényben levő törvények keretein kívül kontemplálja a kibékülést. Gazdasági és kulturális vívmányokat követeltek. Az alábbiakban módunkban van magyarázni felsorolni azokat az engedményeket, melyeket a kormány eddig tett nekik.

A legfontosabb elvi győzelmet a kultusz-miniszterium alá rendelt ügyekben érték el. A tanfelügyeletekhez bizalmas rendelet ment, melyben ezek utalást kaptak arra, hogy a törvénynek a magyar nyelv érvényesítése tárgyában megalkotott rendelkezési enyhén kezeltesse és egyáltalán a román egyházi és iskolai hatóságokkal szemben a legnagyobb elővigyázattal és előzékenységgel járjanak el. Apponyi híres hitoktatási rendeletét félre tették s nem is fogják végrehajtani. Kilátásba helyezték a román egyházakozságek anyagi támogatását is az 1848: XX. törvényeikk értelmében. Ezen kívül a kultuszminiszterium több osztályfőnököt, akik a románokkal szemben szigorúak voltak, áthelyez más ügyosztályba, vagy nyugdíjazták őket. Majdnem ilyen jelentőségük van azoknak a síttereknek, melyekhez igazságügyi téren jutottak a románok. Székely Ferenc igazságügyminiszter utasította az ügyészeket, hogy a jövőben izgatási pereket ne forszírozzanak, hanem csak azokat a legsúlyosabb eseteket vegyék észre, melyeket bírány nélkül el nem tärhetni. A meglevő izgatási pereket pedig sorban beszünteti: eddig háromszázötvenöt ilyen pört szüntetett meg. Ebben az

akcióban a Kuria is segítségére siet, melynek első tanácsa, mióta annak Vavrik Béla az elnöke, szigorú bírálót alá veszi az esküdtársi ítéleteket s eddig is több ítéletet semmisített meg, melyben román vádlottakról volt szó.

Az igazságügyminiszter egyébként a román nemzetiségű folyamodókat tüntetően favorizálja a bírói kinevezéseknél.

Serényi Béla gróf földmivelésügyi miniszter kijelentette, hogy a kincstári javak nem lesznek többé a földművelő nép rovására a spekuláció tárgyai, hanem parcellákra osztva a parasztnak fognak bérbeadni.

Ez annyit jelelt, hogy a nyilvános árverésekre beidéztek az illető községeket s eddig kivétel nélkül községi kezekbe jutottak az állami birtokok. A telepítéseknel eddig az volt a szokás, hogy a román vidékekre magyar és német telepeket hoztak. Most kizárólag román parasztnak kapják ezeket a földeket is.

Serényi miniszter ígéretet tett az 1908. évi 43. t. c. végrehajtására is s a legelőekben szűkölködő községeknek átengedi a kincstár a maga ingatlan javait s a megveendő földek értékének 50 százaléka erejéig készpénzben is támogatja azokat. Eldig Szárocsa, Románaszarcsa, Csebzsa (Törontál m.), Somló, Kecel, Szilvász, Ua y és Silelmed (Szilágym.), Szászbrete, Szászcsagó, Aleszők (Szolnokdomboka m.), Verespatak, Felsőabrány (Bihar m.), Tóts (Beszterceaszód m.) községek jutottak állami földekhez.

Aradi információk.

A közleményre vonatkozólag tudakozódtunk Aradon, s a következő információkat kaptuk:

Aradvármegye közigazgatási bizottsága az elmúlt napokban leiratot kapott a vallás- és közoktatásügyi minisztertől. A leirat több egyházmegye panaszával foglalkozik és az 1907. évi 27. törvényeiket az egyházmegyék javára magyarázza a tanítókkal szemben. Az 1907. évi 27. törvényeikk 1. § a szerint ugyanis a községi és hitfelekezeti elemi iskoláknál működő tanítók törvényesen megállapított járandóságát közigazgatásilag biztosította. Ez úgy értelmezendő, hogy a községi vagy hitfelekezeti tanító járandóságát az iskolafentartó községnek vagy egyházközségnek kell kifizetni. Nagyon gyakran megesik azonban, hogy az egyházközség hanyagságból vagy szegénysége miatt nem fizeti ki a tanítót. Ez esetben a tanító az illetékes közigazgatási bizottsághoz fordul panasszal, amely aztán gyorsan utasította az egyházközségeket a tanító járandóságának kifizetésére. Ez azért volt jó, mert a szegény tanítónak nem kellett az egyházközség fölöttes hatóságaihoz szaladgálni, ahol — a példák tanúsága szerint — gyakran egy évtizedig is elhúzzák az ilyen ügyeket.

A közigazgatási bizottságok gyors intézkedéssel így lehetetlenné tették az egyházi hatóságok önkénykedését, hanem hamar pénzhez juttatta a panaszkozó tanítót.

Most a kultuszminiszter véget vet ennek az állapotoknak. A közigazgatási bizottságokhoz intézett leiratában meghagyja, hogy csak a legvégső esetben avatkozzanak az ilyen egyházi tanügyi kérdésekbe; csak akkor, amikor az ügy már végigjárta az összes egyházi hatóságokat. — Nyilvánvaló, hogy ez az engedmény összefügg a románokkal kötendő békével.

Két nyilatkozat.

A román ügyekbe teljesen beavatott Goldis László aradi román szentszéki titkárhoz, volt képviselőhöz fordultunk, aki a tárgyalásokról ezt mondta:

— Tájékozódva vagyok a békeakció minden részletéről, de diszkréció köt azok elmondása ellen. Az ügy jelen stádiumában nem hozható nyilvánosságra. Hogy a kormány és közöttük folyó tanácskozásoknak mi az eredménye, azt hiszem nemsokára meg tudják.

Suciu János dr. ügyvéd, volt képviselő, aki a szélső álláspont híve, következőket volt szives mondani erről a fontos kérdésről:

— Nagyon kezdetleges stádiumban van a béke ügye. Formális tárgyalások nem is folytak, hanem csak kölcsönös informálódások. Arra vonatkozólag, hogy Apponyi szigorú törvényét enyhébben fogja kezelni a kormány, azt mondhatom, hogy erre a kényszerűség viszi rá a kormányt. Ha ugyanis olyan szigorúan kezelnék a törvényt, mint Apponyi alatt, akkor a román iskolákat egytől-egyig be kellene zárni, mert a románok nem bírják végrehajtani a törvény intézkedéseit. Ha beszünnének az iskolák, akkor ezek helyett állami iskolákat kellene létesíteni, mert hiszen annyi sok ezer gyereket nem hagyhat az állam tulatlanul földön. Igen ám, de új állami iskolákra nincs pénze a kormánynak. A sok pénz a haditengerészet és a hadsereg emészti föl. Tehát kényszerűségből engedékeny velünk szemben a kormány. Ami az izgatási perek elörléséről illeti, hát az nem áll. Hiszen éppen a napokban adott ki az aradi ügyészség vádiratot Goldis László ellen valami csekély ok miatt.

Államtitkárok véleménye.

A nemzetiségi kérdés mai állására vonatkozólag egy újságíró meginterjúolta Nárayszabó Sándor kultuszminiszteri, Rohonyi Gyula igazságügyi államtitkárokat és Babes Emil dr.-t, a mérsékelt románok vezetőjét. Babes dr. kijelentette, hogy a nemzetiségekkel való tárgyalások nem mai keletűek. Már régebbi idő óta tudomása van róla, hogy a kormány az ugynevezett legnyilvánvalóbb nemzetiségi sérelmeket orvosolni akarja és erre nézve állandóan tárgyal a mérsékelt románokkal. Mibelyt ezek a tárgyalások eredményre vezetnek, ami nagyon valószínű, akkor a nemzetiségeknek külön csoportosulása megszűnik és a nemzetiségi párti képviselők a kormánypartba fognak csatlakozni. Ezekről a tárgyalásokról teljesen távolállanak a tuzó románok. Ezek követelésének teljesítéséről szó sincsen.

Nárayszabó Sándor a következőket mondta:

— A Pesti Napló cikkének a kultuszminiszteriumra vonatkozó részére kijelentem, hogy az egészről egy szó sem igaz és az légből kapott koholmány. A nemzetiségekkel keresi ugyan a kormány a békés egyetértést és azt legmesszebbmenőleg ápolni kívánja, de a Pesti Naplónak az a híre, hogy a tanfelügyelők utasítást kaptak volna a rendeletek lanyha kezelésére, vagy akár az, hogy a közoktatási kormány az Apponyi-féle nyelvrendeletet hatályon kívül helyezte volna, nem felel meg a valóságnak.

Rohonyi Gyula államtitkár a miniszter távollétében kijelentette, hogy csak nagy általánosságban nyilatkozhat. Az igazságügyminiszteriumban semmiféle nemzetiségi paktumról nem lehet szó, itt tisztán az igazságszolgáltatás, a jog és igazság szempontjai érvényesülnek. Ami a közlemény adatait illeti, az izgatási perekben az az elv vezet a kormányt, hogy ott, ahol a magyar állam tekintélye követeli, kérelhetetlen szigorral folytassa le a pereket, de ott, ahol komoly ok nem forog fenn, csak esetleg ésszerűen vád említtetik, ott nem forszírozzuk az izgatási pereket. Ami a nemzetiségi bírák

kinevezésnek tüntető favorizálását illeti, és megfelel meg a tényeknek. A kinevezéseknél az igazságügyi kormány csak azt veszi tekintetbe, hogy az illető bírja-e a nép nyelvét.

A betörő ruhája.

Egy magyar kereskedelmi utazó kalandja. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 21.

Kellemetlen kalandban volt része az elmúlt napokban egy Konez János nevű budapesti utazónak Brassóban.

Reggel érkezett a városba a Kristó-féle szállóban vett lakást az utazó, aki két öltözet ruhát vitt magával. Az egyik rend ruhája teljesen új volt s ezt betette a szállodai szoba szekrényébe. Nemsokkal ezután elment a városba sétálni. Napközben elhatározta, hogy elutazik Fogarasra. Ezt meg is tette anélkül, hogy a fogadóst értesítette volna elutazásáról.

Konez csak másnap este tért vissza Brassóba s azonnal felment szobájába, hogy átöltözzék, minthogy még aznap este színházba akart menni. Mikor kinyitotta a szekrényt, csodálkozva látta, hogy az ő ruhája eltűnt s egy másik lóg a fogason, egy teljesen jó állapotban levő saócó ruha.

Konez azonnal hívatta a fogadóst s elpanaszolta neki az esetet, aki fejszóval felelt:

— Nyne, ejnye, bizonyosan az a vendég cserélte ki a ruhákat, aki az elmúlt éjjel itt aludt.

— Hát maga kiadta az én szobámat? — kérdezte meglepetve Konez.

— Bizony ki, hangzott a válasz, ön nem értesített bennünket arról, hogy visszajön-e, nem-e. Azt hittem, hogy végleg elutazott, hát kiadtam a szobát.

— Aztán ki volt itt az éjjel?

— Egy romániai uriember, valami földbirtokos, volt a fogadós válasza.

Az ügyöm már nem lehetett segíteni, be kellett nyugodni a megváltozhatatlanba. Konez felvette az idegen ruháját és elment a színházba.

Másnap Konez elutazott Brassóból. Romániába készült üzleti körútra, Predealon azonban kellemetlen meglepetés érte. A határrendőrség letartóztatta őt. Konez hiába protestált, hiába szabadkozott, a rendőrfelügyelő kijelentette, hogy ő egy körözött romániai betörő s ezért őt erős fedezet mellett Bukarestbe kísértette. Ott tudta csak meg Konez, hogy tulajdonképpen mivel is vádolják. Pár nappal előbb egy előkelő bukaresti ékszerésznél betörést követtek el. A rendőri vizsgálat megállapította, hogy a betörő milyen ruhában szökött meg és Konez balszerencséjére a betörő a brassói szállóban éppen az ő ruháját cserélte el.

Konez hiába tiltakozott kézzel-lábbal a vád ellen.

— Meg kell motozni, adta ki a jelezőt a rendőrtiszt s a detektívek neki is állottak a motozásnak. Konez nyugodtan tűrte ezt, abban a biztos hitben, hogy a megmozgás egy sem fog rá a kiderítheteni semmit. Nagy volt azonban a meglepetése, amikor a kabátja zsebéből egy zálogcédula került elő, amely az ékszerésztől ellopott egyik aranyérről volt kiállítva. A rendőrtiszt diadalmasan kiáltott fel:

— Meri-e még ezek után is tagadni, hogy maga a betörő?

Konez merte, de nem sok eredménnyel, mert lecsukták s csak annyit engedtek meg neki, hogy a dologról budapesti ügyvédjét táviratilag értesítse.

Az ügyvéd ma igazoló iratokkal elutazott Bukarestbe, hogy a peches utazót mihamarabb kiszabadíthassa.

A hadügyi költségvetés.

— A magyar delegáció hadügyi albizottságának ülése. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 21.

A magyar delegáció hadügyi albizottsága ma délelőtt 10 órakor Zichy Ágost gróf elnöklése mellett ülést tartott, amelyen az 1910. évi rendes hadügyi költségvetés tárgyalása volt napirenden.

Az ülésen Schönaiich és Burián közös miniszterek, Khuen-Hédprváry, Hieronymi és Hazai miniszterek vettek részt.

Az ülés megnyitása után az előadó,

Hegedüs Lóránt ismertette a rendes költségvetést. Beható részletességgel foglalkozott a számszerű tételekkel és arra a konklúzióra jutott, hogy a véderőreform életbelépése nélkül is a következő években 29 millió többkiadásra van kilátás. Ezt fokozza, hogy a gyorstüzelő ágyukra igénybe vett összegből az idén beállított 8 millió korona rendkívüli hitelen kívül a következő éveket még 12 további millió fogja terhelni. És végül súlyosbítja a helyzetet az is, hogy régebben megszavazott nagyobb hitelek különféle körülmények, különösen pedig a magyar állam háztartásának gyakori ex lex állapota folytán, nem voltak a régi időben elkölthetők és mindezen hitelek most átháríthatnak a jelenlegi kezelési időszakra. Ismerteti azután a tulleléseket és a következőképen végzi fejtegetéseit:

Azon rendkívüli gondos munka folytán, mely a hadügyminisztérium egyes osztályaiban folyik, megállapíthatja azt, hogy a követelések számszerű alapon nyugosznak és hogy mindezen előterjesztések mentesek minden politikai színezettől, a minnek legfőbb bizonyítéka, hogy két esztendővel ezelőtt a függetlenségi párt sorából kikerült előadó körülbelül ugyan ezen az alapon indokolta az akkori hasonló kívánalmakat.

A hadügyminiszter azzal végezte expozéját, hogy a véderő továbbfejlesztését és kialakítását többé már el nem halaszthatjuk és a tizenkettedik óra tütött tekintetben. Erre nézve szintén két meggyőződését kívánja leszögezni. Az egyik az, hogy a hadsereg jövőndő fejlesztése szempontjából is, tehát a hadsereg és a monarchia érdekében, vétek minden olyan törekvés, a mely Magyarországnak a dualizmus alapján kívánt gazdasági erőfejlesztését és továbbfejlesztését meg akarja akadályozni és mindazok az akadályok, a melyeknél jelenleg is egy aktuális függőben levő pénzügyi kérdésre utalhatnánk, nemcsak a magyar közgazdaság fellendülését érintik, hanem ugyanakkor és ép oly mértékben akadályozzák azon erőforrások kifejlesztését, a melyekből a hadsereg táplálkozik, mert: üres zsebből a legszentiaibb pénzügyminiszter sem fizethet milliókat.

Második megrendíthetetlen meggyőződése a véderő elkövetkezendő reformja tekintetében az, hogy a kialakult egységes magyar államban egy koncentrikus erőforrása van a nemzeti és dinasztikus erőnek, hogy a hadügyminiszter akkor fogja a legsikeresebb véderőreformot keresztülvinni és akkor fog leginkább dolgozni a hadsereg és a monarchia érdekében, ha a véderő kívánásait minél jőzanabb összhangba hozza nemzeti államunk kívánalmaival.

Ezek után elismerését hangoztatván Schönaiich hadügyminiszternek és kiváló, világszerte elismert tisztikarának működése iránt, az előterjesztett költségvetést elfogadásra ajánlja.

Kossuth Ferenc sajnálja, hogy nem oszthatja mindenben az előadó felfogását. Az ő álláspontja most az, hogy az önálló hadsereg

létesítését kell előmozdítani, mert az az állam, amelynek nincs saját hadserege, nem lehet önálló állam. Beismeri, hogy es most nem lehetséges, de szükségesnek tartja a magyar jelleg kifejlesztését.

Miniszter korábban ugyan megszavazott egyes rendkívüli kiadásokat, a háboru fenyegető veszedelmére való tekintettel, de most, hogy a veszedelem elmúlt, a költségvetés megszavazását a magyar jelleg kidomborításától teszi függővé. Ugylátszik azonban, a hadsereg vezetősége az egységet felti a magyar vezényszó behozatalától, holott egy hadsereg fejlődésének egyáltalában nem lehet fokmértéke az, hogy a parancsokat milyen nyelven adják ki.

Solymossy Ödön báró részletes adatokat kér a jövő követelményeiről, amennyiben az a szolgálati viszonyt nem sérti.

Sághy Gyula a nemzeti szellem érvényesülését követeli a hadseregben.

Heltai Ferenc közel egy óráig tartó beszédben azzal foglalkozik, hogy a monarchia hadserege mennyire tökéletlen. Szerencse, hogy a legutóbbi mozgósításra hat hónapi időnk volt, mert ha ez nem áll rendelkezésre, komoly esetben mászárásokra viszik a nemzet virágát. Foglalkozik a többi hadsereg felszerelésének kérdésével és ismervén a miénknek elmaradottságát, nem sajnál semmit se megadni a hadvezetőségnek. Szükségnek látja a keretek kibővítését és a legénység pótlását is.

Bakonyi Samu támadja Heltait, mert biztatta a hadügyminisztert túlzott követeléseiben.

Ezután az ülés folytatását délutánra halasztották.

(A délutáni ülés.)

Windischgrätz Lajos herceg szenzációs beszédet mondott. A legutóbbi években — úgy mond — a hadvezetőség nem mert a delegáció elé lépni azokkal a követelményekkel, melyek hadseregünk fejlesztéséhez okvetlenül szükségesek lettek volna.

A mult események bebizonyították, hogy a kölcsönös bizalmatlanság iszonyu veszedelemmel fenyegeti a monarchia mindkét államát. A katonai kérdés elintézése okvetlenül szükséges nem részletekkel, hanem egy radikális végleges elintézésével. A másodrangú politikai szempontoknak nem szabad elkomalyesítani a legfontosabb állami érdekét, a monarchia biztonságát. A hadsereg jövőndő szervezetében a dualizmusnak kell érvényesülni. Szükséges, hogy a népek a hadseregben ne lássanak fölük idegen intézményt, mert csakis akkor fogják áldozataikat pénzben és vérben örömmel meghozni.

Másrészt a hadseregnek teljesen meg kell felelnie az állami érdekeknek és a modern kor követelményeinek. A szükségessé vált változtatások úgy politikai, mint gazdasági tekintetben nem halaszthatók. A katonai kérdéseket sürgősen és véglegesen meg kell oldani.

Chorin Ferenc csatlakozik azoknak a véleményéhez, akik kifejtették, hogy a hadseregben a magyar érdekek érvényesülése a harcoképességnek egyáltalán nem esik rovására. Nézete szerint a magyar ipar s hadügyi szállításokban nem részesül a kvóta szerinti arányban és a költségvetést csak azért fogadja el, mert bizik, hogy a hadügyminiszter közeledni fog a magyar nemzet jogos követelményeinek.

Tallian Béla a költségvetést úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadja, mert reméli, hogy Magyarország jogos kívánalmait, melyek a kilencos bizottság programjában vannak lefektetve és amelyhez legfelső helyen is hozzájárultak, a hadügyminiszter támogatásában fognak részesülni.

Issekutz Győző elfogadja a költségvetést.

Nézete szerint a függetlenségi párt nem helyes politikát követ akkor, amikor mindenáron rombolni akar. Minden, a dualizmustól eltérő irányzatot veszélyesnek tart úgy a trónra, mint Magyarországra.

Apponyi Albert gróf visszautasítja Iseku'z vádjait a függetlenségi párt ellen. A maga részéről nem emel kifogást az ellen, hogy őfelsége a tisztek nyugdíját felemelte, de ezt alkotmányjogilag helytelennek tartja. Erre nézve a delegációt okvetlen meg kellett volna kérdezni. Örömmel látja azonban azt, hogy egy hang se hallatszott az ellen, hogy a magyar nemzetnek katonai téren jogos kívánalmái vannak. És amíg ezek nem teljesednek addig az országban nem is lesznek egészséges állapotok.

Schönaich báró hadügyminiszter a felszólalók beszédeivel foglalkozott. Kijelentette, hogy igyekezni fog a jogos kívánalmakkal számolva a lehetőség határáig elismerni és Magyarországra a hadseregi szállításokban a kvóta arányában fog részese lenni.

A hadügyminiszter tetszéssel fogadott beszéde után Khuen miniszterelnök felel Apponyi felszólalására. Kijelenti, hogy a kormány felelősséget vállal a tiszti nyugdíjak felemeléséért, mert előzékenységgel akart viselkedni a királlyal szemben, hogy a tisztek méltányos követelése őfelsége nyolcvanadik születésnapjára érvénybe léphessen.

Apponyi Albert gróf a miniszterelnök választását tudomásul veszi azzal, hogy az eset precedensül nem szolgálhat.

Ezután a javaslatot általánosságban elfogadták és a részletes tárgyalást holnapra halasztották.

IRODALOM ES MUVÉSZET.

A színház műsora:

Szombat: Elvált asszony, operett. A) bérlet.
Vasárnap: Délután mérsékelt helyekkel Gasparone, operett. Este: A svihákok, operett. B) bérlet.

A nagyszombeni román színház.

— Nemzetiségi kultúra. —

Távíráti tudósítás.

Arad, október 21.

Az Astra, a magyarországi románok leg-erősebb kultúregyesülete, hatszáz ezer korona költséggel már megkezdte az első magyarországi román színház felépítését Nagyszomben. E hír alapján eljártunk illetékes helyeken, hogy megtudjuk, vajon tényleg elérhető-e a románok azt, hogy a román nyelvnek megépíthessék templomát Magyarországon. Első kérdésünkre ez volt a felelet:

— Hivatalosan még egy hatóságnak sincs tudomása az épülő román színházról. Az építkezéshez nem kell egyéb, csupán helyhatósági engedély és így lehetséges, hogy Nagyszomben már tényleg épülőfélben van a román színház. Előadások tartására ellenben okvetlenül miniszteri engedélyre van szükség. Ha az engedély iránti kérvény megérkezik, akkor lesz csak igazán aktuális ez a kérdés, mely bizonyára nagyobb hullámokat fog felverni.

Arra a kérdésre, hogy melyik fórum lesz illetékes dönteni a beérkező kérvény ügyében, rendkívül érdekes választ kaptunk:

— A szociális engedélyek megadása, vagy megtagadása a vallás- és közoktatásügyi miniszter kizárólagos joga ugyan, de ebben az esetben valószínűen a kormány fog dönteni. Egy megnyitandó román színház Magyarországon nem pusztán kulturális, hanem rendkívül fontos nemzetiség-politikai kérdés is.

Éppen ezért közelről érdeklő a belügy tárcát is az egész kormányt.

Ebből a feleletből nyilvánvaló, hogy a magyarországi románok első színházának megnyitása nem a közeljövőben fog megtörténni. A magyarság szempontjából mindenestre már az is nagyon megnyugtató körülmény, hogy ezzel a kérdéssel a kormány részletesen, gondos megfontoltsággal akar foglalkozni. Mindenesetre nagyon forró ez a gesztus és bizony a kormány csak az esetben nem égeti meg vele a kezét, ha a magyarság javára kaparja azt ki a nemzetiségi kérdések hamujából.

Természetes, hogy a románok kérdésének megtagadására az leaz az első ellenvetés, hogy a magyarországi német színházak miért működhetnek szabadon? — Erre a kérdésre a legilletékesebb helyen szerzett információk a következő válaszban merül ki:

— A magyarországi német színházak szerzett jogait respektálnunk kell. A német színház Magyarországon már egyébként is hanyatlóban van és a haldokló megőzése egyenesen a kultúra ellen elkövetett barbarizmus volna, mely bizonyára visszatetszést szűnne a művelt külföldön és első sorban Németországban keltenne kiéles visszhangot. A magyarországi német színházak napjai nagyon is megvannak számlálva. A pozsonyi és soproni színházakban a főszezon idején már most is magyar színészek tartják előadásukat és a német színészek időközi előadásai már csak vendég szereplésnek tekinthetők. A nagyszombeni német színház az egyetlen számított ilyen intézmény, de valószínű, hogy idővel ettől is elhódít majd egy-egy főszezonbeli hónapot a magyar színház. Ettől el is tekintve, a német színház ügyében mindig a szerzett jogokat kell figyelembe venni.

* Az elvált asszony, Fall Leó kedves operettje van holnap, szombaton műsoron a régi szereplőkkel. Új szereplő csak Heltai, aki a hálókocsi ellenőrt játsza.

* Vasárnapi előadások. Vasárnap délután Milócker operettjét, a Gasparone-t játszzák, este pedig Ziehrer operettje, A svihákok van műsoron.

* Két bemutató. A jövő héten mutatják be A kard becsülete című drámát és A muzikus leány című operettet.

* Zenekereskedők figyelmébe. Egy szenzációs zenealbum hagyta el a napokban a színt, mely tartalmazza a legújabb és legkedveltebb klapokat, kabaré, tánc és operette számokat. A fényes kiállítású díszkötésű album 5 koronáért Aradon, Weisz Leó könyvkereskedésében kapható. Telefon 230.

* Crippen dr. drámája, mint előző látható volt, a tegnapi bemutató előadásán rendkívüli sikert aratott. Az igazgató bűnügy, amelynek minden fázisa pompásan meg van örökítve, az egész közönség érdeklődését lekötötte és legnagyobb esodulást kiérdemelte. De nem kevésbe keltett érdeklődést és igaz elismerést a többi kép sem. A látványosságok közül a Lagunák városa, a komoly képek közül különösen A könnyelmű feleség, a humoros számok közül pedig A tanu című tettszettek a legjobbban. A kifűnő programra való tekintettel természetesen az Uránia-színház minden előadására zseftalálással megelt. 241.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetés osztály — 151

Új állás szervezése a vároal.

— A végleges fizetési tervezet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október.

Ma délután négy és fél óráig tartó ülést folytatta és be is fejezte a szervező bizottság módosított fizetésrendezési tervezet tárgyalását. Most már úgy a miniszter óhajának megfelelő, mint a város közönségének, de azt hisszük, hogy a tisztviselőkről reményeit kielégítő rendezés kerül a közgyűlés elé és így nem lesz többé akadálya annak, hogy az 1910. évi január elsejétől esedékesé váló fizetés különbözetet megkapják a tisztviselők.

A fizetés-rendezésen kívül még egy új ötlet megteremtésével is foglalkozott a bizottság. A számvéviség vezetését ketté kell osztani, mely a főszámvéviső teendői anyira megszorodnak, hogy a hivatal adminisztrálására nem marad elegendő ideje.

A bizottság azt óhajtja, hogy a főszámvéviső a város gazdasági kérdéseinek szentelje idejét és ezért az egyik számvévisői állás megszüntetése által a hivatalfőnöki teendők egy részének ellátását a főszámvéviső helyettesre akarja bízni.

Ezt a tisztviselőt a VIII. fizetési osztályba sorozza a bizottság javaslata és hivatali működésének körét majd a szervezeti szabályrendelet elkészítésénél szabják meg.

A városi gépezet igazgatójának állásában jelentős változtatás eszközölését javasolja a bizottság. Szathmáry Károly üzemigazgató az: kérte, hogy tekintsen el a törvényhatóság a vele kötött szerződéstől, mely szerint az ő fizetése egyszer és mindenkorra állandó összegben van megállapítva és sorozza őt be a fizetési táblázat VII. osztályába olyképp, hogy biztosítja részére a fokozatos előlépést. Hosszabb vita után a bizottság Neszera Aladár ellenzé-ésével szemben a polgármester javaslatára partólólag terjeszti az igazgató kérelmét a közgyűlés elé és javasolja továbbá, hogy ez az állás is vételessék fel a szervezeti szabályrendeletbe és ily módon szűnjék meg annak üzleti jellege.

Ezután a bizottság elkészítette a már jelzett két táblázatot. Előbb azt, a mely a jövőben alkalmazandó tisztviselők fizetését tartalmazza és a mely a miniszteri utasításnak teljesen megfelelő.

Majd pedig áttért a most szolgáló tisztviselők fizetésének, a már több alkalommal ismerttetett elvek alapján történt megállapítására.

Itt közöljük a javított fizetések kimutatását, zárójelben az eddigi javadalmak összegét:

Kádas Kálmán főjegyző (5400) 8480 K,
Lőcs Résző tanácsnok (6280) 7880 K, Vannay Gyula tanácsnok (4920) 6080 K, Kovács Vince tanácsnok (5880) 6080 K, Marlot Domokos főkapitány (6600) 7680 K, Reichler Károly főügyész (6480) 6680 K, Virágh Lajos főmérnök (5800) 7880 K, Kilényi János főszámvéviső (4920) 6080 K, Angel István dr. aljegyző (4640) 5040 K, Csiky Károly árvaszéki ülnök (5100) 7280 K, Joó Béla árvaszéki ülnök (4580) 5040 K, Posgay Lajos dr. főorvos (5400) 5440 K, Jégesy Károly dr. ügyész (3900) 5040 K, Nachtnébel Ödön mérnök (4900) 6080 K, Herling Gyula mérnök (4040) 6080 K, Tisch Mór dr. főorvos (4000) 4640 K, Visy Ferenc főpénztáros (4900) 4640 K és 400 K fizetési pótlék, Grően Nándor rendőrkapitány (4920) 5440 K, Berecz Ferenc rendőrkapitány (3920) 5040 K, Zubor Andor aljegyző (3240) 4640 K, Ramer Ferenc rendőrkapitány (3080) 3000 K és 600 K pótlék, természetbeni lakás, Nagy Ottó kár rendőrkapitány (3860) 3880 kor. és 600 korona

pótlék, Prohászka László dr. (2700) 3700 K., Mészáros Gábor dr. (2970) 3400, Hecht Adolf dr. (2970) 3700 k., Szondy Béla levéltáros (3680) 4000 k., Figus Albert és Vizer Aladár alszámvevő (3240) 3809 K., Barkó Ferenc igazgató (2500) 3200 K. A többi tisztviselőre vonatkozólag elfogadta a bizottság a tanácsi javaslatban megállapított összegeket.

Mintogy több olyan eset is fordult elő, hogy a rendezés következtében az új fizetés kisebb lenne, mint a régi, a bizottság méltányosan kiegészítette. Sztojka József eddig 3390 koronát kapott, a rendezés folytán azonban csak 3320 korona lenne a fizetése. 200 korona pótlékot hoznak részére javaslatba. Ugyanezek pótlékot kapnak Dulovits Oszkár, Pittner János, Kovács Antal, Balcsó Antal, Wéber Ágoston és Tenczinger József.

Az új rendezésre a jövő évi költségvetésbe felvett hatvanegyezer koronán kívül még tizenhátezer korona kell.

A bizottság foglalkozott az aradi tanítók lakbér rendezési kérvényével is. Nem osztotta azok véleményét, akik a kérelem elutasítását hozták javaslatba, hanem áttette a kérvényt a pénzügyi bizottsághoz.

Haverda Mariska a gyűjtőfogházban.

— Beszélgetés egy fogolytársával. —
Távirati tudósítás.

Arad, október 21.

Érdekes dolgokat közöl ma velünk Haverda Mariska fogházi életéről nagyváradi tudósítónk, aki a hirhedt asszony egy fogolytársával folytatott beszélgetést.

Tóth Andrásné nagyváradi asszony, akit Budapesten lopás miatt négy havi foghárra ítéltek, büntetése kitöltése után ma jelentkezett a nagyváradi rendőrségen. A fogházból kiszabadult asszonnyal, aki a gyűjtőfogházban együtt volt Haverda Mariskával, nagyváradi tudósítónk beszélgetést folytatott a hirhedt Mariska életéről.

Haverda Mariska — mesélte az asszony — úgy él, mint a többi fogoly. Csak abban különbözik a többiétől, hogy az első emeleten a 16-os külön cellában lakik és nem kell a közös műhelyben dolgoznia, hanem dolgozhatik a zaját cellájában is. Haverda Mariska papircsokkákat készít. Naponként elkészít vagy ezer darabot. Szépen keres vele. Ki is számította — van rá elég ideje, — hogy tizenkét esztendő alatt megkeres 432 koronát.

Ruhája éppen olyan kopasz daróc, mint a többi fogolyé. Finom ruháit és kalapját eltették a rejtárba és durva darócbuzát, szoknyát és vas-tagt pu fűzőcipőt kapott. Marisnya helyett pedig két vászonkendőt.

Reggel a többiekkel együtt már fél öt óra-
kor felköltik őt is. Akkor kitakarítja a szobáját és a munkájához lát. Takarítani mindenki maga köteles a szobáját, sőt csoportonként felváltva a fogházépületet is. Haverda Mariska csoportjára szombaton került sor. Surotta a lépcsőket egész nap és tisztította az ablakokat. Panaszkodott is a többi fogolynak, hogy majd letörik a dereka.

A sétákon rendszerint elbeszélget a többi fogolyval. Eleő napokban szomorú volt, de később megvigasztalódott és most már egészen vidáman beszélget. Csak néha-néha mondja sóhajta:

— Majd meglátják, nem tart ez sokáig. Bistosan tudom, hogy kiszabadulok, mert is-

ten a tanum, hogy teljesen ártatlan vagyok. Az a nyomorult Jánossy az oka mindennek!

Jánossyra és Vojthára vonatkozólag az asszony nem sokat tud, mert azok a női foglyoktól elkülönített fogházban vannak. Mindössze azt hallotta róluk a fogházban, hogy Jánossy beteg és a rabkórházban fekszik, Vojtha pedig a szabómesterséget tanulja.

Szerencsétlenül járt mágnás.

— D'Orsay Olivér gróf leesett a lóról és eltörte a lábát. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 21.

Alsószuk, a hegy-völgyes vadászterületével, lovaglósportra berendezett domboldalaival kedvelt szórakozó helye nemcsak az erdélyi, hanem általában a magyar főúri köröknek. Nemcsak a zajos őszi turfnapokon száguldoznak itt főúri lovasok, hanem az esztendő minden hónapjában zarandokolnak le más ország-részekből egymapi lovaglósportra mágnás férfiak. Kedvenc helye volt Alsószuk d'Orsay Olivér gróf cs. és kir. kamarásnak is, ki nyugállományba helyezett huszárezredes és mint ilyen, a fölmívelésügyi miniszteriumban az állami ménesek felügyelője. Minden évben le szokott rándulni Zsukra a mindig azzal a gondolattal utazott vissza, hogy egy év múlva ismét lerándul. Tegnap is ott volt, de most nem utazhat vissza olyan hirtelen. Nem is visz kellemes emlékeket haza. A gróft sulyos baleset érte, leesett a lóról, eltört a lába és előreláthatólag sokáig fogják ápolni Kolozsváron.

A balesetről kolozsvári tudósítónk a következőkben számol be:

Tegnap délután egy automobil rohant a városon keresztül a klinikák felé. Két urült rajta; az idősebbiknek az arca fehérebb volt, mint a fiataljának, a lába kifeszítve az első ülésre volt feltéve. A takaró alól is kilátszott az orvos kötés. Sötétzöld automobil, ismerik sokan Kolozsváron. Válassz utról szokott bejárni, a Bánffy Albert báróé. Nem volt semmi kétség aziránt, hogy a beteget a zsuki vadászterületről hozzák, Válaszút közeléből. A klinikák bejárója előtt megállott az automobil és bevitték az öregurat.

— D'Orsay Olivér gróf császári és királyi kamarás délelőtt a zsuki ménes-istállót kereste fel s elővezettette azt az állami mént, amelyik első látásra megtetszett. Felnyergelték és a gróf felült a nyeregbe. A hevesvérű mén csak nagyon rövid ideig tűrte meg a hátán. Hirtelen ugrással ledobta magáról az idős gróft. Az esés olyan szerencsétlenül következett be, hogy a gróf sulyos sérülést szenvedett a jobb lábán. Nem tudott felállni s a huszárok siettek segítségére. Azonnal telefonáltak a kolozsvári klinikára, ahonnan vonaton érkezett ki Steiner Pál dr. sebészeti tanársegéd. Konstatálta, hogy a gróf a lábán esontörést szenvedett. Bekötözte a törött lábat. Bánffy Albert báró a beteget automobilján küldötte be a kolozsvári sebészeti klinikára. D'Orsay gróft Makara Lajos dr. egyetemi tanár kezeli. A gyógyulás hosszú ideig eltarthat.

Tegnap nagy részvéttel tárgyalták főúri körökben a gróf szerencsétlen esését. Kolozsvári ismerősei értesítették a balesetről a gróf fiát is, ki hirneves urlovas és a magyar lovaglósportban tekintélyes neve van.

Költözö milliók.

— Amikor egy bank hurcolkodik. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 21.

A hivatalos költözködés ugyan csak tíz nap múlva veszi kezdetét, mégis mi már ma beszámolunk egy hurcolkodásról, amely ugyan Tauszkyék részvétele nélkül folyt le, de ennek dacára is megérdemli, hogy foglalkozzunk vele. Mert nem minden évnegyedben, nem is minden évben esik meg, hogy harminc millió cseréljen helyet és ezt a rengeteg pénztérket az emberek szemeláttára sétáltassák át az egyik utcából a másikba. Pedig ma reggel és este körülbelül harminc milliót költöztettek át a József főherceg-uti Csanádi vasutak palotájából abba az impozáns épületbe, amelyet egy millió korona költséggel emelt az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár, hogy olyan helyiséget teremtsen magának, amely kellőképpen megfeleljen a hatalmas intézet és az azt felkereső közönség igényeinek.

Csendben, minden zaj és feltűnés nélkül ment végbe a költözködés. Az intézet vezetősége, a figyelem elkerülése végett úgy rendezte a dolgot, hogy részben reggel 7 órától 10-ig, részben a késő esti órákban vitték át a milliókat. Bizonyára senki sem sejtette, hogy az a hat ember, akik ma délelőtt átkötözött és kendőkkel betakart kis csomagokkal a hónap alatt 124-szer tették meg az utat a József főherceg-ut egyik oldaláról a másikra, nem kevesebb, mint 20 milliónyi értékpapírnak voltak ideiglenes birtalói. Az értékpapír csomagokat a takarékpénztár szolgálói — mind régi megbízható ember — a tisztviselők felügyelete alatt költöztették át. Apor Gyula titkár-egyeztető számolta le a kezükbe, az új helyiségben pedig Földes Soma főkönyvelő várta őket és nyomban elhelyezte a papirokat a bank pánccsaszobájába.

Ez a pánccsaszoba egyike a takarékpénztár legérdekesebb helyiségeinek. Ha igaz az, amit az angol bankról mondanak, hogy 10.000 font sterlinget ajánlott fel annak, aki az ő pánccsaszobáiból csak egy pennyt is el tud vinni, hát ez a jutalom joggal megilletné azt is, aki a Csanádi Takarékpénztár kifosztására vállalkoznék. Elsősorban a falba beépített 20 centiméter vastagságú vasajtó kellene a vállalkozó szellemű betörőnek kinyitnia. Ez azonban nem olyan egyszerű dolog. A vasajtónak három különböző kulosa van, az egyik az igazgatónál, a másik a titkárnál, a harmadik pedig a főkönyvelőnél. A három kulcs együttesen nyitja csak fel a hatalmas ajtót, de még a sorrend is meg van állapítva, amelyben az egyik kulcsot jobbra, a másik kettőt pedig balra csavarják, hogy aztán — egy újabb vasajtó zárja el az utat a hivatalos vendég elől. Ez a vasajtó már rácsoszáttal bír, ami arra szolgál, hogy a helyiség kellőképpen szellőződjék. A külső vasajtó ugyanis egész nap nyitva van és mindenki szabadon legeltetheti szeméit a milliókon. Ne tessék azonban a padozattól a mennyezetig felhalmozott ezresbankók tömegére gondolni. Nincs ott ezresbankó, de még egy szál tízkoronás sem. Kék keménypapírfedél alatt sorakoznak egymás mellett és felett körülbelül emeletnyi magasságig az értékpapírok.

A pánccsaszobának nincsen ablaka. A világot a helyiség a mennyezetben elhelyezett villamos lámpából nyeri. A pánccsaszoba tisztára vasból és cementből épült, úgy, hogy se elemi, sem emberi erő oda erőszakosan bebotolni nem tudnak. A második vasajtó két kulcsra jár, az egyiket Földes főkönyvelő, a másikat az intézet egyik tisztviselője őrzi.

A költözködés második része este 9 órator történt. Az intézet tisztviselőinek jelenlétében vette ki a vasszekrényből Apor titkár a körülbelül kilenc millió értékű váltókat. Körülbelül 50 ezer jártak ide-oda a bank emberei, míg a váltókat is-

elnevezést. Utólsónak maradt a pénztárköszlet. A korcolkodásra való tekintettel a készpénzt a minimumra redukálták, de így is bárkinék gondtalan jövőt biztosítottak volna a szákokban elhelyezett éropénz és a bankjegyek. Körülbelül 100.000 korona készpénzt vittek át.

Tizenkét óra felé járt az idő, amikor a barcolkodás véget ért. Még egyszer gondosan utána néztek, nem maradt-e véletlenségből egy-két ezer korona a bank régi helyiségében és mikor ilyen nem találtak. Apor titkár megkönnyebbülten lélekelt föl:

— Azt hiszem urak, hogy most vagy egy évig nem kell költözködnünk.

HIREK.

Huszonyoló aradi leány.

— Levél a szerkesztőhöz. —

A minap irtunk arról, hogy a gebweilleri textilgyárban huszonnyolc aradi leány tanulja azt az iparágat, amelynek Aradon nemsokára gyára nyílik meg. A Hungária pamutfonógyár igazgatósága kiküldött a némettartomány Gebweiller községébe 28 aradi leányt, hogy tanulják meg a pamutfonás hasznos mesterségét és majd az aradi gyárban értékesítsék tudásukat. Ezek a lányok a minap virágszalakat küldtek az aradi vezérhelyen föállított vértanuemlékre. A tanuló leányokkal kiment Hanacsek Luiza, volt aradi községi ovónő is, aki most a következő hangulatos levelet küldte nekünk:

Tekintetes Szerkesztő ur! Ebben a pillanatban kaptam meg azokat a kedves sorokat, a mikkel szíves volt a magyar leányok virágait fogadni. Keresetlen, szívből jött szavakkal fejezi ki azt, amit mi itt éreztünk. Mert mi is részt vettünk itt a franciák által még ma is siratott gyönyörű Elsásban, az aradi gyásznap szomorúságától. És sajtósággal! Egy véletlen hasonlat mindnyájunkat könyvekre indított. Egy kőfállal körülvett zord kinézésű kertben vettük a virágokat. Mint az aradi várkert, olyan benyomást tett reánk a mikor a kertész levágta a tizenharmadik rózsát — a tizenhárom vesszőről meséltem a leányoknak, arról a tizenhárom vesszőről, amit a börtönőr a kivégzés napja előtt levágott a pókhálókkal benőtt zord kertben és a „Tizenhárom“ ezt látta az ablakból, a börtön ablakából... a Damjanics felkiáltott: „Holnap meghalunk mind!“ — Gyertek, imádkozzunk!”

S mi is csendesen imádkoztunk értök, könyveket hullajtva itt, a vértől áztatott földre a gondolatban kísértük a virágokat a „Tizenhárom“ sírjáiig!

Az este vacsoránál, mikor a leányok mind együtt voltak, felolvastam nekik a lapot, ahol a magyar leányok virágairól ír és valamennyinek a lelki épülésére szolgált. A huzaszeretet könyve minden szemben ott csillogott!

A legnagyobb erkölcsi érdeme van Haefele János gyáros urnak, aki le nem írható nemes emberbaráti gondosságával megmentett mindnyájunkat attól, hogy nem éreztünk honvágyat! Szóval nekünk két hazát adott a végzetünk. Az édes szülő hazánkat és azt, ahol a magyar leányok minden gond nélkül a legnagyobb kegyelemben megtanulják, hogyan keressék meg a kenyéretet! Egy gyönyörű ipart sajátítanak itt el, amit mint kenyérkereseti forrást meghonosítanak a kedves Magyarországon!

Gebweiller. okt. 18.

Maradok mély tisztelettel Hanacsek Luiza községi ovónő.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 22-én az időjárás: enyhe, sok helyütt csapadék.

— Egy londoni lap a trónörökös politikájáról. Bécsből jelentik: A londoni *Daily Chronicle* ma interjú közöl egy államférfival, aki *Ferenc Ferdinánd* trónörökös politikájáról igen jól van informálva. Az államférfi szerint a trónörökösnek is az a célja, hogy a Duna mellett erős, egyfőtárszó monarchiát teremtsen, amely éppugy, mint most, a legjobb barátságot öhajítja Angliával fenntartani. Híve az általános szavazati jognak, amely követelést, valamint Ausztriában, úgy Magyarországon is azért akarja megvalósítani, mert az egyes nemzetségek kibékülését reméli tőle. Szóba került a *Héderváry* kormány is; erről nem a legkedvezőbbben vélekedik a trónörökös, mert e miatt a demokratikus idealoktól.

— Csernoch püspök 10.000 koronás adománya. *Csernoch* János eszaki megyés püspök, mint Makórol írják nekünk, tízezer koronát adományozott az Ujvároson építendő második római katolikus templom céljaira. A megyés püspök *Kaiser Lajos* préposthoz ítézt leiratában jelenti be a tejedelmi adományt, aki erről nyomtan értesítette a templomépítő egyület elnökét, *Horvay István* alispánt. Az alispán táviratban tolmácsolta a templomegyesület és a makói római katolikusok közönetét a nagylelkű adományért. Az egyesület választmánya legközelebb ülést tart, hogy ebből kifolyólag is kifejezze a hívek halálját a püspök iránt.

— Az első kocsi az Erzsébet királyné hidján. Ma délelőtt a hidműszaki bizottság helyszíni szemlét tartott több vállalkozó kereseti kimutatásának felülvizsgálása céljából. A bizottság több kocsin hajtattat a helyszínre és elsőkül a város fogatai gördültek végig az új hidon. *Lécs Rezső* elnök vezetésével megjelentek: *Kotsis Lajos*, *Reizinger Sándor*, *Tabakovits Emil*, *Nachtnébel Ödön* és *Herling Gyula*.

— Harc csendőrök és vadászok között. *Vágyhelyről* jelentik: *Simonszki Gusztáv* csendőrőrmester és *Ribár Ferenc* őrsvezető tudomást szereztek arról, hogy a morvamágyaradi erdőkben vadászok pusztítják a vadat. Lesbe állottak és látják, hogy körülbelül 25 vadász készül hajtóvadászatra. Őszszva közelítették meg az orvvadászokat, akik a csendőrök láttára az erdőbe menekültek. *Kovanez István* vadász megadást színlit, mikor azonban az őrsvezető megakartá bilincselni, félreugrott és fegyvert fogott a csendőrré. Ez ügyesebb volt és idejekorán felkapta fegyverét és keresztül szurta *Kovanezet*.

— Felméri a szivarok árát. *Budapestről* jelentik: Egy estilap híradása szerint, a kurta szivar árát hat fillérré, a brittanikáét 16 fillérré, a trabukó árát pedig 18 fillérré emelik fel.

— A szerb trónörökös állapota. Berlinből jelentik: A *Vossische Zeitung* belgrádi tudósítójának az orvosok kijelentették, hogy a trónörökös felgyógyulásához nincs semmi remény.

Belgrádból jelentik: Nagy izgalmat keltett ma a szerb fővárosban több királygyilkos tiszt megérkezése. Azt hiszik, hogy ezek a trónörökös halála alkalmával zavargást fognak rendezni, mert megakarják akadályozni *György herceg* trónrajutását.

Belgrádból jelentik: A beteg trónörökös állapotáról divergáló hírek vannak forgalomban. Egyik értesülés szerint ma este javult az állapota és tipláékot is vett magához, a másik hírforrás azt mondja, hogy a katasztrófa minden pillanatban várható.

— Az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár új helyisége. Az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár tegnap átköltözött új házába és ma reggel irodahelyiségeit már új házának (*Józsefherceg-ut 3. sz.*) első emeletén nyitotta meg.

— A kolera. *Temesvárról* jelentik: A klekai szilipmunkások között fellépett kolera úgy látszik most már végleg sikerült a hatóságoknak elfojtani, amennyiben az utóbbi négy nap alatt újabb gyanus megbetegedés nem fordult elő a munkások között a legutóbbi 24 órában haláleset sem történt. Báránnyoson ellenben még mindig fordul elő elvétve egy-egy haláleset. Egy ma reggel *Báránnyosról* érkezett jelentés is. Hírül adja, hogy *Maun. Ilona* ottani lakosnő, aki koleraiban megbetegedett, tegnap este meghalt. A járványt persze Báránnyoson is sikerült már legyőzni, mert újabb megbetegedés ott sem történt. E kedvező jelentések remélni engedik, hogy most már a legrövidebb idő alatt sikerülni fog a hatóságoknak kiűzni *Torontálmegye*ből az ázsiai rémet.

Budapestről jelentik, hogy a belügyminisztériumhoz ma három gyanus megbetegedésről és három halálesetről érkezett jelentés.

— Halálozás. Szabadkán elhunyt *Horovitz Ignác* kereskedő, az osztrák-magyar bank szabadkai fiókjának váltóbírája, törvényhatósági bizottsági tag. *Horovitz Gusztáv*, az Aradi Közlöny munkatársa az elhunytban édes atyját gyászolja. Óriási részvét mellett temették el ma délután *Horovitz Ignácot*. Az *István-utcai* gyászház udvara és az utca is megtelt résztvevőkkel, akik eljöttek, hogy utolsó útjára elkisérjék a derék embert. *Singer Bernát* dr. főrabbi könyveket fakasztó gyászbeszéde után feltették a koporsót a gyászkecsire és megindult a menet a temetőbe.

Papp Juszán dr. ügyvéd, hosszas, kínos szenvedés után *Tenkén* október hó 19-én 49 éves korában meghalt. Az elhunytat tekintélyes család gyászolja.

— Az arad ségal munkástelep telepesei folyó hó 23-án, vasárnap délután 3 órakor a rendes helyen értekezletet tartanak. Mindenki okvetlen ott legyen saját érdekében.

— A huzdrágaság ellen. *Budapestről* jelentik: A földmivelésügyi minisztériumban ma kezdődött *Serényi Béla* gróf elnöklésével a huzdrágaság ügyében összehívott értekezlet. Az értekezleten részt vettek *Kazy József*, *Bottlik Iván* és *Bartók József* államtitkárok, *Sierban János* min. tanácsos, *Németh József* osztálytanácsos, *Zalenski Róbert* gróf, *Károlyi Mihály* gróf, az *Omge* elnöke, *Rubinek Gyula*, az *Omge* igazgatója, *Meskó Pál* titkár, *Emőd József* és *Szilassy Zoltán* országgyűlési képviselők. Az értekezlet a késő délutáni órákig húzódott el.

— Tilos a dunai hal árusítása. *Sarlot Domokos* főkapitány ma a következő rendeletet adta ki: A belügyminiszter körrendelete értelmében, halaknak és egyéb élelmi cikkeknek olyan vízment helyről (város, község) melyben a kolera már járványszerűleg föllépett, Aradra való szállítását és bevezetését eltiltom. Felhívom ennél fogva az összes aradi hal- és egyéb élelmiszer kereskedőket, hogy a fent jelzett helyekről halakat és egyéb élelmi cikkeket ne rendeljenek, mert az ilyen helyekről érkezett szállítmányok az 1876. XIV. t. c. értelmében elkoboztatnak és azonnal megsemmisítve lesznek. Mivel pedig a kolera által fertőzött folyókból és vizekből származó halak után a fertőzés veszélye lehetséges, a Dunából származó, de nem fertőzött helyen kifogott és onnan Aradra szállított halszállítmányok ladaí és egyéb csomagolásaiuk az érkezés utáni azonnali eltüzelését vagy fertőtlenítését elrendelem, ennek foganatosítására a tisztí főorvos urat felkérem.

— Kulturünnep Versecen. Versec törvényhatósági joggal felruházott város hatósága, élén Dániel Titor báró főispán és Rezsucha István dr. polgármesterrel, a legnagyobb előkészületeket teszi vasárnapra, október 28-ikára, amikor a Verseci Magyar Közművelődési Egyesület negyedszázados jubileumát ünnepli, megnyitják a verseci múzeumot és a Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület ott tartja meg évi rendes közgyűlését. A kulturregyesület tagjai már szombaton délután megérkeznek Versecre ahol erre az alkalomra a házakat fellebögözték. A vendégekkel együtt szombaton érkezik Versecre Justh Gyula elnök is. A városba érkező vendégeket a pályaudvaron a hatóság, élén Rezsucha István polgármesterrel üdvözlö. A közgyűlésre a DMKE 11 vármegyéje területéről nagy számban jelenkeztek a tagok. A választás közoktatásügyi minisztert Dániel Tiber báró főispán, a honvédelmi kormányt Karácsony Gyula államtitkár, a földművelésügyi minisztert Szárossy-Kapeller Ferenc mn. tanácsos képviseli. Ott lesznek azonkívül Jakabffy István főispán, Zákó Milán ny. főispán, Podmaniczky Endre br., Árkay Kálmán, az Orsz. Közm. Tanács alelnöke és a délvidéki vármegyék alispánjai és a városok polgármesterei. A közgyűlés ünnepi szónoka Perjéssy László lesz. Nagy érdeklődés nyilvánul meg Justh Gyula elnöki megnyitójára. A kulturregyesület ugyanis Justh Gyulát még másfél évvel ezelőtt megválasztotta elnökének, aki azonban csak most veszi át az ország legnagyobb kulturregyesületének vezetését és ez ünnepélyes alkalomból a magyar nemzetiségi politikára vonatkozó beszédét várják tőle. Galovicz Jenő főtitkár már a mai napon Versecre érkezett, hogy a Délvidék kulturünnepének előkészítésében a város hatóságának segítségére legyen.

— A lezuhant szinész-aviatikus. Faludi Károly, a pécsi szinész-aviatikus tenoristája, aviatikus is. Saját szisztemájú repülőgépet konstruált, amelylyel már Aradon is kísérletezett, de csak csekély érdeklődés mellett. Nagykanizsán végre sikerült olyan érdeklődést teremtenie, hogy a megindított gyűjtésből olyan repülőgép szerkezetét építhet, amelyre egy újvidéki mecénás által vásárolt motorját felszerelhet. Az időjárás kedvezőtlen volta miatt nem szállhatott fel Faludi, amíg a szinész-aviatikus Kanizsán volt és így most utazott az aviatikus szinész Nagykanizsára, hogy repülőgépét bemutatassa a nagykanizsai közönségnek. Kedden ment Nagykanizsára. — Rendbehozta a készülékét, délelőtt kipróbálta a motor és szerdán délután meglehetősen szép számú közönség előtt felszállt a kanizsai katonai gyakorlóterén. A felszállás eléggé sikerült. Faludi gépé fölemelkedett a levegőbe és néhány mozdulatot tett. Egyszerre azonban megbillent a szerkezet és alázuhant. A gép teljesen összetört, Faludi pedig megsérült. A sérülések elég komoly természetűek. A szinész-aviatikusot és Faludit hozzátartozóit táviratban értesítették a balesetről.

— Az óvártéri zsilip építésére beérkezett pályázatok felett ma döntött az ajánló bizottság. A gépmunkások végzésére a Schlik gyárat, a beton munkára Pellegrini és Neubauer céget hozza javaslatba a tanácsnak.

— Varrótűk a rablógylkos agyában. Szankt-Földtől jelentik: Ma boncolták fel Dick Henrik öngyilkosját lett rablógylkos holttestét. Az orvosok az öngyilkos agyában két darab hat és fél centiméter hosszú varrótűt találtak és megállapították, hogy legalább két hónap óta viselte a tüket fejében. Valószínű, hogy a gyilkosság elkövetése után szurka be azokat agyába és ezért mutatkoztak rajta az utóbbi időben az őrültség jelei.

— Beteljesedett jóslás. Azt mondja Kiss János a szomszédjának: alighanem leég komámuram jövő héten a házam. — Honnan tudja ezt olyan biztosan János koma, kérde Nagy Ferenc. — Megsughatom, de csak úgy, ha néma lesz kigyelmed, mint a hal. Hát alighanem én gyajtom fel. — Adamovits Anna szobaleány, Kiss Mari pedig szakácsné volt a Kossuth utca 7. szám alatt lakó M. K. magántisztviselőnél. A szobaleányt üldözte a szerencse és kétszer egymásután nyert az osztálysorsjátékon. Egyszer hatszáz koronát, másszor százat. Lelkiismeretesen takargatta a kis vagyont és már ki is nézte magának azt a legényt, akinek hozományként a házába viszi a ropogós bankókat. Takarékba rakta a szerencse adományát. Ötszázat az Arad-esanádiba, százat az Aradi elsőbe. A könyveket pedig az ágy párnái között rejtegette.

— Anna, Anna — szólott szemrehányólag Kiss Mari, a szakácsné, maga egy igen könnyelmű leányzó. Higyjen nekem, meglátja, hogy még ellopják az ágyból ezt a két könyvet. Az istenért, hogy lehet ilyen helyen tartani a vagyont.

És Kiss Mari a jövőbe látott. A könyveket csakugyan ellopták és az egyikből kivettek öt-száz, a másikkal kilencven koronát. A mindenéből kifosztott szobaleány ma jelentette a rendőrségen, hogy a takarékkönyveivel együtt eltűnt Kiss Mari szakácsné is, aki olyan jóakarattalag már jó előre figyelmeztette a következőkre. A rendőrség megtette az intézkedést a tettes kézrekerítésére.

— Születések és halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban október 21-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: Született: Steiner Jakab tanítónak Magdolna nevű leánya, Hechl Keresztély kovácsnak Lajos nevű fia. Meghalt: Szamet Dávid 76 éves magánzó, Vezér Rezső 27 éves kereskedő segéd, Buzás Vilmos 2 és fél éves fiú, Szentesi Julianna 10 éves leány.

— Perzsaszőnyeg raktáram Deák Ferenc utca 40. sz. alatt megnyit. Tisztelettel Schwarz Zsigmond. 8698

— Francia likőrök megbízhatóbb készítésére — hássilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér. Vojtek és Weiszal. 274

— Az átutazók figyelmét tisztelettel felhívjuk arra a körülményre, hogy az Aradi Közlöny a vasuti állomásnál nem a csomagszállító részvénytársaság alkalmazottjánál, hanem lapunk külön megbízottjánál kapható az állomás előtti téren.

kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnek, vörhenynek és hurutos bántalmaknál kitűnő hatása.

Természetes vasmentes szavanyvíz.

Kapható leányviszkereskedésekben és gyógyszerárakban.

Szinyo-Lipóci Salvator-forrásváltó, Budapest, Rudolfsrtp. 3.

SCHULTES ÁGOST

VÁROS ÉS MEGYE.

Aradvármegye őszi közgyűlése. Aradvármegye törvényhatósági bizottsága ez év október 31-én, délelőtt 9 órakor, esetleg a következő napon tartja rendes őszi közgyűlését, amelynek tárgyszorozatára háromszázkilenc pont van felvéve.

Folytatólages sorrendje Aradváros törvényhatósági bizottsága által 1910. évi október hó 28-án, délután 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben előforduló ügydaraboknak: A polgármester előterjesztése a Gábor-düli utnak a bedroghi ut folytatásában való megnyitása iránt. A tisztviselőség jóváhagyás végett beterjeszti a Veres Antaliát, Vékony Imrével, Buza Györggyel, Dániel Jánossal, Juhász Istvánnal, Kása Ferencsel, Regyis Györggyel megkötött földhaszonbérleti szerződéseket jóváhagyás végett. A tanács jóváhagyó tudomásvétel végett beterjeszti, hogy a sertéshizlaló telep által elfoglalt terület kisbérlet megfizetésére kártalanította. Lantos Miksa és társai-

nak kérelme a ségái közművelődési ház részére 578 négyzetöölnyi területnek átengedése iránt. Veres Antal kérelme földhaszonbérletének átruházása iránt. A tanács előterjesztése a Zachariás Géza terhelő oatornakölosön hátralékának leírása iránt. Scholtz Gyula és mejének kérelme Zaidótometó-utca 2. sz. ingatlanának parcellázása iránt.

Ségai telepek kérelme. Ma a következő kérvényt nyújtották be a városi tanáshoz a ségái telepek: Alulírottak azon tiszteletteljes kérelemmel járunk a tekintetes Törvényhatósági Bizottság elé, hogy a telepünkön átvonuló keskenyvágány vasut kitelepítését elrendelni méltóztassék. Kérelmünk támogatására a következőket vagyunk bátrak megemlíteni: Telepünk mélyebben fekszik, téglaverés kihasználása által, levegője azonban egészséges. Kisvasutat építettek, melynek hatalmas töltést emeltek, s így a megszükkített utcákon magasan emelkedik ki. Az esőzések beálltával az újonnan épült házaik falát teljesen kimossa a töltés oldaláról lefolyó víz. A Drégely- és Dembinszky-utca végig haladó sínpár telepünket teljesen értéktelenné, hasznavehetelenné tette. A legnagyobb megdöbbenéssel látjuk, hogy a kisvasut telkünkön halad végig s a törvény által előírt két méteres járdát sem hagyta meg. Az újonnan épült házban a kocsibejárás lehetetlen, járda készítéséről szó sem lehet. Levegőjét teljesen megfertőzi a szeméthordás által. Örültünk, hogy végre megérhetjük azt, hogy saját hajlékunkban meghuzhatjuk magunkat, egészséges levegőt élvezhetünk, — csalódtunk. Hiszünk, hogy Arad város tekintetes Törvényhatósága kérelmünket teljesíteni fogja és ezen vasut megindítását lehetelenné teszi. Kérésünket megismételve, maradjunk mély tisztelettel Szabó János, Frenkel Ferenc. (70 aláírás.)

Megszökött primadonna.

— Ezt a szerelem tevő. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 21.

Rózsaszínű papirosra kellene róni ezeket a sorokat. Rózsaszínű papirosra, amelynek elegáns, izéles víznyomásából csupa Ámor fejcsókák kacérkodnának a mosolygón szántó acéltollal. Mert Ámor, az örökké pajzán, de zsarnok Ámor okozja annak a történetecskének is, ami itt következik.

Egyszerűen és ridagen: Táberi Frida, a pécsi nemzeti színház primadonnája, az éjszaka pontban 10 óra 32 perckor, a budapesti személyvonattal elzónázott társulatától. De úgy, hogy vissza sem tér többé. Még egyszerűbben és ridegebben: ott-hagyott. csapot papot, színházat, direktort, közönséget, hásiasszonyt és még sok mindankit. Még össze sem melegedtek primadonna és a pécsi közönség és máris volt-minos.

A pécsiek, akik nem idegenek Thália templomában, akik egy kissé érdeklődnek a színészek, színésznők után a színpadon kívül is, azok jól tudják, hogy Fridácska, a Táberi Fridácska sziv nélkül jött Pécsre. A szerződése ideszólitotta. El is hozta magával a ruhatárát, a szeméit, füleit, orrát, kezét, lábát, részben a hangját is, de a szivét, oh a szivét azt ott hagyta valahol messze — jól bepálástolva. Mondjuk, hogy Budapesten hagyta a szivét, mondjuk, hogy akire az őrzésért rábizta, azt Palásthy-nak hívják. Palásthy Sándornak, akinek minden este tapsol a Royal orfeum közönsége.

Fridácska Péceig hallotta a tapsokat és nem tudott ellentállni. A szivét nem tudta elhozni, hát ő sietett a szive után. Ma már szélteben-hosszában beszéltek Pécsen a primadonna szökéséről. Természetes, hogy a kombinációk sem maradhattak el. Mesélik, hogy a napokban Pécsen járt Bálint Dezső, a Royal Orfeum szerencséskezű igazgatótulajdonosa. Bálint sokat beszélgetett, tárgyal a primadonnával. Valószínű is az a feltevés, hogy meggyeztek. Így kell lenni, mert Fridácska sokat tett kockára a szökéssel. Tizenhat évi nyugdíj-befizetése nem csekély összegre rug. Már pedig, hogy a színészegyesület keményen fogja büntetni

a primadonnát a szerződészegés miatt, az bizonyos. Valószínű tehát, hogy Fridácska már szebében a Royal Orfeum szerződésével utazott el. Ott legalább együtt lehet a szívével.

Talán a Bálinttal folytatott tárgyalások kapcsán futott híre a készülő szökésnek még akkor, amikor Fridácska Pécsen volt. A hír fülébe jutott Kövessy Albert igazgatónak is, s Kövessy nem az az ember, aki elszalasszon egy-egy pompás, frappáns jelenetre kínálkozó alkalmat. Egy-egy sikerült mondást, jóízű heceet is honorál, hát egy ilyen kitűnő alkalmat hogy engedhetne el.

Egy pillanatig sem habozott. Kocsiba vágta magát s a primadonna lakása elé hajtva, kedélyesen beszólt a csomagoló Fridácskának:

— Ugy látszik Fridácska, hogy bucsuszó nélkül akart elmenni. Hát én jöttem el, hogy elbucuszam. Az isten áldja meg!

Azzal hirtelen elhajtott az álmélkodó primadonna ablaka elől.

Fridácska kapkodott, integetett, fogadkozott, hogy az isten szerelméért, hogy lehet róla ilyesmit feltételezni. Este azonban szép titokban mégis csak felült a vonatra és elrobogott.

Nem hagyott itt semmit. Ellenben magával vitte a direktor előlegezett előlegét, a házia-szonya meleg érdeklődését és a pécsi kereskedelmi kutató ragaszkodását.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

H. L. Amit levelének másik részében említ, szívesen fogadjuk. K. Alkalmilag közöljük.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, okt. 21.

Az őszi időjárás eddig kedvező, a mezőgazdasági állapotra jó. A vetések kielégítően állanak.

A gabonaüzlet irányzata szilárd.

A mai piacon elkelt:

Table with 2 columns: quantity and price. 1100 mm. buza 9.50-10.00, 400 mm. tengeri 4.20-4.40, Rozs 6.60, Zab 7.20, Arpa 6.60

Az árak ötven kilogrammonként, koronákban értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, október 21.

Amerika 1-el magasabb. Kínálat mérsékelt, vételkedv gyenge, 8 ezer mm. változatlan.

Az árak 50 kilóként számítva:

Table with 3 columns: item, price, and date. Buza 1910. októberre 10.55-10.56, 10.43-10.49, Buza 1911. áprilisra 10.48-10.49, 10.42-10.43, Rozs 1910. októberre 7.80-7.81, 7.78-7.79, Rozs 1911. áprilisra 7.83-7.84, 7.82-7.84, Tengeri 1911. májusra 5.50-5.51, 5.49-5.50, Zab 1910. októberre 8.00-8.01, 7.97-7.98, Zab 1911. áprilisra 8.28-8.29, 8.26-8.27

A Temesvári Lloyd-Társulat

terményosarnokának hivatalos árjegyzéke.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. Okt. 21.

Buza (szokvány-minőség):

Table with 2 columns: quantity and price. 75 kilogrammos uj 9.10-9.20, 76 9.20-9.30, 77 9.30-9.40, 78 9.40-9.50

Buza (Temesvári keresk. ár):

Table with 2 columns: quantity and price. 75 kilogrammos uj 9.05-9.10, Rozs uj 6.55-6.65, Arpa uj 6.50-6.60, Zab uj 7.20-7.25, Tengeri uj 4.10-4.15

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Okt. 21. —

Table with 2 columns: item and price. Magyar aranyjárdék 4% 111.16, Magyar koronajárdék 4% 91.80, Magyar koronajárdék 3 1/2 % 81.—, Magy. földteherm. kötvény 4% 92.50, Horvát-szlavon földteherm. kötv ny 94.—, Magyar nyereséysorsjegy kölcsön 224.—, Tiszassab. és szegedi sorsjegy kölcsön 153.—, Osztrák járadék papírba 93.10, Osztrák járadék ezüstbe 96.75, Osztrák járadék aranyban 115.50, Osztrák koronajárdék 4% 98.10, 1860. évi osztrák államsorsjegy 170.—, Osztrák-magyar bankrészevény 18.70, Magyar hitelbank-részevény 855.50, Osztrák hitelintézeti részevény 687.—, Osztr.-magy.-államvasuti részevény 755.50, 20 frankos arany (Napoleonkor) 19.08, Német birodalmi márka 117.77 1/2, London vista 240.82 1/2, Paris vista 95.27 1/2, 20 márkás arany 28.51

Budapest kőbányai sertéskereskedelem.

— Okt. 21. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300-400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 147-149 fillérig; fiatal közép páronként 251-320 kilogrammig terjedő súlyban 152-154 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 160-164 fillérig.

Sertéselésztszám: okt. hó 18 napján volt készlet 30:43 darab, okt. 19 napján felhajtott 416 darab, okt. 19 napján elszállított 29 darab, okt. 20. napjára maradt készletben: 31,118 darab. A hizott sertés üzlet irányzata változatlan.

Felelős szerkesztő: BOLGÁR LAJOS.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1910. évi október hó 22-én:

A) bérlet. A) bérlet

Az elvált asszony.

Operette 3 felvonásban. Szövegét írta: Leon Viktor. Zenéjét szerzte: Fall Leó. Fordította: Gábor Andor.

SZEMELYEK:

Table with 2 columns: name and role. Lyssenweghe Beregi S., Ruitersplatt Várnay Jer. S., Jana, felesége Dióssy Nusli, Scrop, kalauz Helthal Jenő, Bakkenaky Polgár S., Krauffleit Cséh Ferenc, Vander Loó Sz. Rontay B., Martje, neje Zalai Margit, Leye ügyvéd Herold E., Adel Havy R., Deestaldonk Vass Jenő, Tjonger Kahler K.

Kazdats este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. okt. 22-én, szombat:

- 1. A sétatálcá. Humoros. — 2. Osztriga halásza. Látványos. — 3. A könnyelmű feleség. Dráma. — 4. Egy jó fogás. Humoros. — 5. A lagunák városa. Természeti felvétel. — 6. Pepi's. Dráma. — 7. A tanu. Humoros. — 8. Crippen dr., az elfogott angol hitvesgyilkos. Dráma.

Előadások 6 órától kezdve.

Helysarak: I-és helyi kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20filler.

Előadások alatt a cs. és kir. 38. gyalogezred zenekara játszik. — Csakrészlet.

NYILTTÉR.

A „Gambrinus” sörház éttermében ma és a következő estéken

Andree Argényi József, Budapest népszerű karmesterének újjászervezett 10 tagu

salon női zenekara

hangversenyez.

Kedélyes, modern mulattató, ének és klasszikus zene felváltva. Szabad bemenet. A n. é. közönség szíves partifogását tisztelettel kéri

Novotny Lajos.

Vasár- és ünnepnapokon d. e. 10-től és d. u. 5-től.

Hunyadi József ur,

volt szíves a

néhai idb. Ferdinánd Demeter emlékére

az aradi gör. kel. szerb szegénysorsu tanulóknak

14 pár cipőt és 8 drb. téli ruhát küldeni.

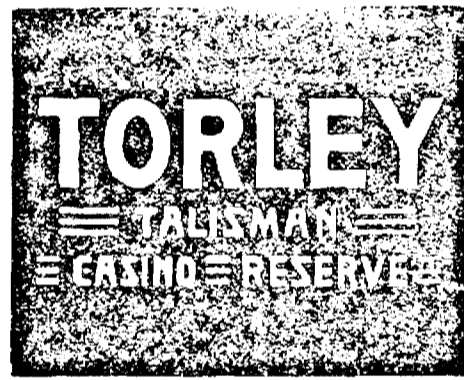
A szegénysorsu tanulók nevében köszöni

Kovintyits Milos,

gör. kel. szerb tanító.

Soha többé!

nem eserélem szappanomat, amióta a BERGMANN-féls (Steckenpferd védjegyű) LILIO-SZAPPANT — Bergmann és Tea Tesehen a. E. gyártmánya — használom, mert ez a leghatékonyabb gyógyszer szappan nyári szeszprék ellen, nemkülönbön e szappan által szép, puha „tájt” kap az arc. Darabja 80 fillér. Kapható minden gyógyszerárban, drogueriarban és pacifumeriarban. 962

6611

A szépségápolási speciálisták

egyértelműen azt, hogy szép arcbőr elnyerésének egyszerű titka: a pórusokat tisztítani és tisztán tartani.

Néhány esopp

CORSINI-féls

EAU DE FLORENCE

ből a mosdó- vagy fürdővizbe keverve, a pórusok felnyílnak,

kitisztulnak. Az eredménye tiszta, puha, egészséges arcbőr. Az egészségtelen arcbőr az eldugult pórusoknak a kellemetlen következménye. Használjon naponta Eau De Florence-et és bevásárlásnál követelje az eredeti címkes Corsinit (címke színe kék-vörös-arany), amely Önnek biztosíték ezen tolette viz elsőranguságáról. Egy szolid üzlet respektálja a vevő akaratát. 6671

Magyarországon mindenütt kapható.

Raktár: Hánzu Nesztor drogeria, Arad.

ARADVÁRMEGYE KÖZIGAZGATÁSI BIZOTTSÁGÁTÓL.

4337—1910. KB. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. kereskedelemügyi Minister ur f. é. szeptember hó 27-én kelt 62461—1910. sz. intézvénnyel a m. kir. államvasutak céljaira Konop község területén szükséges és az alábbiak szerint a berzovai körjegyzőségi székháznál közszemlére kitett tervben és összeírásban tüzetesen körülírt területekre nézve a kisajátítási eljárást az 1881: XLI. t. c. 32 §-a értelmében elrendelte.

Az eljárás megejtése végett ennél fogva Schill József vm. főjegyző elnöke alatt bizottságként Szathmáry Gyula közgazgatási bizottsági és Bécsy Dezső törvényhatósági bizottsági tagot, jegyzőül pedig Heppes Aladár tb. főjegyzőt küldjük ki.

Az eljárás megejtésére határidőül 1910. évi november hó 4. napjának délután 4 óráját tűzzük ki, helyeül pedig a konopi vasuti állomást jelöljük meg.

A bizottság kiküldéséről, valamint a határidejéről Konop község előljáróságát, illetve a berzovai körjegyzőt a kisajátítási tervrajz összeírás kiadása mellett oly felhívással értesítjük, hogy a tervrajz és összeírást a berzovai körjegyzőség székházánál a tárgyalást megelőzőleg f. é. október hó 19-étől november hó 3-ig bezárólag tegye közszemlére és ugy erről, valamint a tárgyalás idejéről az érdekelt feleket egyenként és ezen felül a helyi szokáshoz képest a hirdetmény kifüggesztése és dobszó útján haladéktalan értesítse.

Megjegyezzük egyidejűleg, hogy a kiküldött bizottság az 1881: XLI. t. c. 34. §-a alapján a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is érdemileg határoz, ha az érdekelték közül senki sem jelenik meg.

Az érdekelt feleket pedig figyelmeztetjük, hogy a tárgyalás alkalmával minden tulajdonosnak jogában áll a kisajátítási terv ellen felszólalni és kifogásait jegyzőkönyvbe vétetni. Ennek elmulasztása a már többször említett t. c. 36. §-ában körülírt jogkövetkezményekkel jár.

A megjelenés elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs. Miről a kiküldött bizottsági tagokat és jegyzőt, a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségét, valamint a terv és összeírás egy példányának csatolása mellett a berzovai körjegyzőt értesítjük.

Arad, 1910. évi október hó 11-én.

A főispán távol:

Dálnoki Nagy Lajos,
alispán.

3928

8—1910. közp. b. sz.

Hirdetmény.

Az aradi kereskedelmi és iparkamara újjáalakítását elrendelő 20528—VI. o. számú kereskedelemügyi miniszteri rendelet alapján közhírré tétetik, hogy a kamara 16 kereskedő és 16 iparos beltágjának választása folyó évi december hó 8-án d. e. 9 órától d. u. 4 óráig a városháza I. emeleti anyakönyvi hivatali helyiségeiben fog megtartatni.

A választási jogosultsággal bíró kereskedők és iparosok 24—24 jelöltre adhatják le szavazatukat, kik közül a legtöbb szavazatot nyert 16 kereskedő és 16 iparostag tekintetik a kamara rendes tagjának megválasztottnak.

Részvénytársaságok és szövetkezetek megbízottjaik útján szavazhatnak, a mely megbízás irásában vagy a választás előtt a választás elnökével közlendő, vagy pedig a megbízottak azt a választás napján a szavazatszedő külödségek elnökének adják át.

Arad szab. kir. város központi bizottságának az aradi kereskedelmi és iparkamara újjáalakítására kiküldött bizottságának 1910. évi október hó 20-án tartott üléséből.

Dr. Angel István,
közp. bizottsági elnök.

6230—1910. tkvi sz.

Arverési hirdetményi kivonat.

A kisjenői királyi bíróság, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Dr. Keppich Frigyes végrehajthatónak Asztalos Sándorné által képviselt Asztalos Sándor gondnokság alá helyezett végrehajtást szenvedő elleni 150 kor. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék, a kisjenői kir. bíróság területén levő, Feketegyarmat községben és határában fekvő, a feketegyarmati 8. sz. tkvben A. I. 11—19. rendsz. alatt felvett beltelkes ház és szántóra az árverést 1467 kor. ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1910. évi november hó 30-ik napján d. e. 10 órakor Feketegyarmat községében megállapított nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási ár kétharmadán alul eladatni nem fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10 %-át, vagyis 146 korona 70 fillért bánatpénzül készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ában jelzett, árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3383. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött

kezéhez letenni, vagy az 1881. LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni és kötelesek a bánatpénzt a leütéskor azonnal a vételár 10%-ig kiegészíteni.

Kir. járásbíróság, mint tkvi hatóság.

Kisjenőn, 1910. szeptember 24.

Kovács, s. k.

3936.

Kir. járásbíró.

Használt ó l o m megvételre keresetlik

844—1910. vhtó szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a mradnai kir. járásbíróságnak 1910. évi Sp. 530/3. számú végzése következtében Dr. Velicium Romulus ügyvéd által képviselt Stefanetz János javára 190 kor s jár. erejéig 1910. évi augusztus hó 10-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 651 koronára becsült következő ingóságok, n. m. butorok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a mradnai kir. járásbíróság 1910. évi V. 4192. számú végzése folytán 95 kor. hátr. tőkekövetelés, ennek 1910. évi június hó 15. napjától járó 5% kamatai erejéig Ménesen, a 143. sz. háznál leendő megtartására 1910. évi október hó 24-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108 §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek szükség esetén becsárán alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendel-tetik.

Kelt M. Radna, 1910. évi okt. hó 13. napján.

Tichy Árpád,
kir. jbr. végrehajtó.

3941

Nagymennyiségű maculatura jutányos áron eladó.

~~~~~

Vásároljon köhögés

rekedség, katarus, elnyálkásodás erős dohányzás folytán beállott hurut és görcsös köhögés ellen kizárólag a jóízű

Kaiser-féle Mell karamella

(a három fenyővel)
cukorkát. — 5900 közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány orvosoktól és magánorvosoktól a biztos hatásról.

Csomagja: 20 és 40 fillér,
doboza 60 fillér. 639

Kapható: Untori Földes Kelemen, Hajós Árpád, Kozonyay Mátyas, Breuer F. Á. és Vojtek Kálmán gyógyszerárakban Arad, Zombory János gyógyszerárakban a Szentháromságban 11-Szt. Anna, Adler gyóg. társan, M. Pécskán, Ora Rezső, Pankola, Toffert Károly gyógyszerárakban Elek, Krassz Elemér gyógyszerárakban Glogovác, — Zsigmondovics Géza Irlis gyógyszerárakban Lippa, Vojtek és Weiss drog. ártája Arad.

Stock-Cognac

Medicinal

szavatolt valódi bor
párlat 6669

Camis és Stock

gőzfűző telepéből

BARCOLA.

Egyedüli Cognac-gőzfűző, állandó hivatalos vegyi ellenőrzés alatt: Kapható minden jobb üzletben.

Utánzatoktól óvakodjunk!

Körösvölgyi gazdasági kereskedelem és ipari szövetkezet
Gurahoncon

Ajánlunk elsőrendű száraz 7 láb hosszú

szőlőkarót

ugyszintén

bükk, cser és gyertyán hasáb és dorongfát

a legjutányosabb áruk mellett. — Kivánatra ajánlattal szolgálunk.

Körösvölgyi gazdasági kereskedelem és ipari szövetkezet.

2707

APRÓ HIRDETÉSEK.

Béresgazda kerestetik

azonnali belépésre, gazdasági munkák, istálló, napszámosok stb. felügyeletére, erélyes. Fizetés személyes megjelenéskor meg lesz átlapilva. Ugyanott feles juhász is kerestetik. Cim Che: a János bérő, Kis-Tamánd, up. Borosjenő. 8989

Arany ranett,

Török Bálint, szegfű Ranett, sikulai alma, kapható kicsinyben és nagyban Lengyel Sándornál, Pantokán. Telephon szám 9. 3935

Egy 8 szobából álló lakás

megfelelő mellékhelyiségekkel kiadó, Ferenc-tér 1. szám alatt. Tudakozódhatni Domán Ignácnál, Hunyadi-utca 2. 3943

Elegánsan bútorozott

utcai szoba előszobával november elsőtől kiadó, Csernovits Péter-utca 25., I. emelet. 3932

Érettségizett

és katonakötelezettségének eleget tett fiatal ember, ki a magyar, német és román nyelvet bírja, Aradon azonnali belépéssel vagy nov. 1-ére megfelelő állást keres. Ajánlatokat „Irodista” jelige alatt a kiadóhivatal továbbítja. 8911

Jókarban levő

női ruhák jutányos áron eladók Kápolna-utca 4. sz. alatt.

Keresek

2 tagú családhoz egy tisztességes, megbízható leányt vagy aszonyt, ki háztartásban teljes gyakorlattal bír. Jó bánásmódban részesül. Belépés november 2-ikán

Oszi Divat Album

utcai, házi toilette, costum, blous és elj., valamint gyermekdivat album. Összesen 900 divatképet tartalmaz a vaskos 70 oldalas könyv, ára 2.50. Kapható Ingeuz i. és Fia könyv-, zenemű- és papírkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 671

Nevelőnőt keres

urú család. A nevelőnőnek egy első elemi osztályos fiút a vizsgára elő kell készítenie, Zongorát vagy francia nyelvet tudók előnyben részesülnek. — Ajánlatok „Nevelőnő” címen a kiadóhivatalba küldendők.

Csemege szőlő

legfinomabb zamatu, kicsinyben 64 fillér, nagyban 60 fillér kilogrammonkénti áron ajánl: Hamorygazdaság Arad, Deák Ferenc-utca 8. szám. 3778

Ka cigarettázik

használjon Progress szivarkahüvelyt 100 db. 26 fill. 1000 db. K. 2.40. Egyedül kapható Ingeuz i. és Fia könyv- és papírkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1651

Sibamáját

veszek, beáztatlant, legmagasabb napi áron. Rothstein Mór fűszerkereskedő, Szabadság-tér 8. 8988

Diamant Jenő

épület- és díszmű-bádogos

Műhelye és

kész áru raktára: Kazinczy-utca I. (Polgári flusko. lával szemben.)

Lakáskiadó

November 1-től Török Gábor-utca II. szám alatt ujonnan épült házban két 2 szobás lakás kiadó. 8915

Értekezhetni lehet ott a házban.

A berzovai

nagyvendéglő

berendezéssel együtt

azonnal átadó.

Értesítés!

Czigler J. épület, műlakatos és vízgázolt mérlegkészítő műhelyét 1910. november 1-én Deák Ferenc-utca 88. sz. alól

Weitzer János-utca 11. szám Kintzig-féle házba helyezi át.

A további nagybecsű pártfogást kéri 8944

CZIGLER J.

lakatosmester.

Vaskereskedő segédei keresünk.

Teljesen szakképzettek, jó elárúsítók és a román nyelvet tökéletesen beszélők, 24—28 év közöttiek küldjék be ajánlatukat a belépési idő megjelölésével. Kezdőfizetés 140 K. fix. Csakis azok ajánlkozzanak, akik a fenti feltételeknek megfelelnek, mivel csak így biztossithatunk állandó állást.

Wessely és Biró

Nagyszalonta. 3940

Halottak napjára

készít izléses koszorukat saját tenyésztésű

óriási nagy Chrysantinból

Schweffer Testvérek „Viola” virágkereskedése

Minorita-palota.

Izléses kötéseti munkákért arany, ezüst, bronz és elismerő oklevéllel kitüntetve. Chrysantin virágaink megtekinthetők telepünkön ó vágóhid mellett.

Alkalmi vétetek

és eladások

ékszertárgyakban

arany és ezüstművekben, Arad leg. a. gyóbb óra és (kasszettek)

Deutsch Izidor

óras és ékszerész 391 Weitzer János-utca, Minorita-palota

Zálogéculák

arany és ezüstművek, gyémánt és Brill társ tárgyak a legmagasabb áron megvétetnek vagy más tárgyakra átcsoróíthatnak TELEFON 458 TELEFON 458

Telefon sz. 789. — — — Telefon sz. 789

Lakás tisztítási vállalat

Elvállalok parkettás lakások tisztítását és tisztántartását. Ablak, csillár és kilincsek tisztítását. Fél ablakok felrakását. Szőnyegek és butorok porszívógéppel való tisztítását, irodák, cukrászdák és kávéházak tisztántartását. Tűzölőanyagok lakásba való szállítását. Vidéki munkák gyorsan és pontosan eszközöltenek. 8361

Maradok kiváló tisztelettel

Lovas Károly,

lakás és ablak tisztítási vállalkozó Mihály-utca 86b. (Saját ház.)

Uj Internátus Lippán.

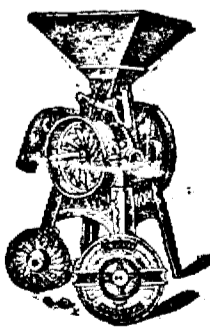
A t. érdekelt szülők értesítetnek, hogy az 1910—11-iki iskolai tanévre a modern követelményeknek minden tekintetben megfelelő fiú-nevelőintézet nyílik Lippán, a mely felett a főfelügyeletet a helybeli középiskolák igazgatója, míg a tanulmányi felügyeletet a tanári testület 1—1 tagja gyakorolja; egészségi szempontból pedig a városi főorvos felügyelete alatt áll. 8046

Helyszűke miatt az első évben csak korlátozott számban vétetnek fel felsőkereskedelmi-, polgári- és elemi-iskolai növendékek igen mérsékelt díj mellett.

Prospektussal készséggel szolgál

A Lippai Diák-Otthon Igazgatósága
Lippán.

Az ujonnan elkészült nagy gyártelepeink folytán legujabb gépi berendezésekkel különösen szállítóképesek vagyunk és szállítunk elismert kiváló foganatosításban:

Takarmánykészítő gépeket,

Szeckavágókat, répvágókat

darálókat,

Takarmány-füllesztőket,

Trágyalé-szivattyukat,

valamint minden egyéb gazdasági gépeket legujabb és bevált szerkezetben.

MAYRATH PH. és TSA

BÉCS, II., TABORSTRASSE 71.

Árjegyzékek ingyenés bérmentve. — Képviselek és vizontelárusi. 3701 16k kerestetnek.